

MER ÄN BARA EN VÄN

- Djurens betydelse i det sociala arbetet

Emelie Hansson Ferreira

MORE THAN JUST A FRIEND

- The significance of animals in the social work practice

Emelie Hansson Ferreira

Hansson Ferreira, E. More than just a friend – *the significance of animals in the social work practice*. Subtitle. *Degree project in Social work 15/30 högskolepoäng*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Social work, 2018.

This is a qualitative study based on interviews held with three professionals working in the field of Animal Assisted therapy. The study looks at the effect of Animal Assisted therapy in work with people experiencing different issues or health problems, mainly children and young adults. The purpose has been to get an understanding of the work and the different relations that occur in sessions using animals and how the participation of an animal in the session can be beneficial in the healing process. The results have been related to previous research and analysed using the Attachment theory and the Self-Determination Theory.

Animals are known for spreading calmness and help with self-esteem, things that can be very useful in work with humans. The animals become a bridge to create a relationship and a trust between caregiver and client which leads to faster being able to get started with the therapeutic work. In the field of social work the caregiver will come in contact with people with all different sorts of history and need for help and support. This study shows positive effects of Animal Assisted therapy in multiple different settings and target groups. This should be reason enough for the method to be a solid part of the social work practice. Despite this, the method is not as established as the caregivers in the field would have wished. They all report seeing great advantages in using animals in their work and a high recovery rate with their clients. This is also seen in the studies made in the field.

Keywords: Animal assisted therapy, attachment theory, children, young adults, Self-determination theory, social work, school.

Förord

Först och främst skulle jag vilja tacka mina intervjupersoner för att dom tog sig tid att sitta ner med mig, svara på mina frågor och dela deras viktiga kunskap inom djurassemblerad terapi, TACK! Tack till min handledare, Mats Högström, för stöd och hjälp genom arbetet. Vidare vill jag även ge ett stort tack till vänner och familjsom ställt upp och läst och gett tips genom arbetets gång!

Varje ögonblick är hästen min hjälpare – Person 1

Det finns olika vägar att ta sig fram i livet och jag måste inte vara som alla andra. – Person 3

Innehållsförteckning

Inledning	5
<i>Problemformulering</i>	5
<i>Syfte</i>	6
<i>Frågeställningar</i>	6
Kunskapsläge	6
<i>Oxytocin</i>	7
<i>Djurens betydelse i arbete med barn och unga</i>	8
<i>Djurens inverkan i terapi och skolan</i>	8
<i>Sårigheter med Djurassisterad terapi</i>	10
<i>Djurassisterad terapi som del i det sociala arbetets utbildning</i>	11
<i>Sammanfattning</i>	11
Teoretiska utgångspunkter	12
<i>Anknytningsteorin</i>	12
<i>Self-Determination theory</i>	14
Metod	15
<i>Val av metod</i>	15
<i>Urval och Tillvägagångssätt</i>	15
<i>Relationstriangeln</i>	17
<i>Litteratursökning</i>	17
<i>Etiska överväganden</i>	18
Resultat och Analys	19
<i>Att arbeta sida vid sida med djuren</i>	19
<i>Fördelar med djurassisterad terapi</i>	21
<i>I arbete med barn</i>	23
<i>Djuren i en skolmiljö</i>	25
<i>Djuren som större del i det sociala arbetet</i>	27
<i>Mer etablerat utomlands?</i>	30
Slutdiskussion	31
<i>Resultatdiskussion</i>	31
<i>Metoddiskussion</i>	34
Referenslista	36
Bilaga 1	38
Bilaga 2	39

Inledning

Djuren som länge haft en så stor del i människans liv kommer med tiden än närmre oss. Fler och fler skaffar husdjur och djuren får en viktigare plats i våra liv. Djuren har flertalet positiva effekter på oss människor som jag kommer diskutera djupare, vidare i min uppsats. Förutom att sprida glädje och hålla oss sällskap så skapar djur även ett lugn och en trygghet inom oss som ibland kan vara svår att hitta någon annanstans.

Enligt Socialstyrelsen (2018) har tanken med att inkludera djur i vård och omsorg funnits sedan 1800-talet. I Sverige används djurassisterad terapi i olika områden så som vård, socialt arbete och rehabilitering (Silfverberg (2009)). Det används i behandling med olika målgrupper och med olika djur, bland annat hundar och hästar.

Problemformulering

Första gången jag hörde om djur inom det sociala arbetet var under en gästföreläsning under utbildningen där vi fick höra om en ung klient som hade en hel del svårigheter. Socialsekreterarna arbetade för en god lösning för klienten och för att på bästa sätt förbättra klientens livskvalitet. Genom att få ihop ekonomin på ett bra sätt hjälpte man klienten att skaffa en hund. Enligt gästföreläsaren var hunden den vändning i livet som klienten behövde och hunden blev ett stort stöd för klienten vars mående drastiskt förbättrades efter insatsen.

Efter denna föreläsning kunde jag inte släppa ämnet och jag frågade mig varför något som efter hand började kännas som en så självklar möjlighet inte användes oftare i det sociala arbetet. Sen av händelse trillade jag över något som hette djurassisterad terapi. Djurassisterad terapi är ett snabbt växande område både inom socialt arbete och vård och omsorg (Silfverberg (2009)). Trots att djurassisterad terapi är ett växande område så leder brister i den teoretiska grunden och gemensamma uppsättningar av praktiklinjer och terminologi till svårigheter att utvärdera och få acceptans inom fältet (Kruger et al, 2004). Vad som trots dessa motgångar gör att djurassisterad terapi är så framgångsrikt är primärt den tydligt positiva effekt som djur har på människor och vår hälsa.

Jag vill veta hur socialarbetare, i sitt arbete, kan hjälpa framförallt barn och ungdomar med hjälp av djur. Jag vill med den här forskningen uppmärksamma det arbetet som redan görs med hjälp av djur och höra aktiva professionellas synvinkel på fördelar i arbetssättet. Hur tycker dem att djuren hjälper till i arbetet med framförallt barn och ungdomarna?

Syfte

Syftet är att få förståelse för hur djurassisterad terapi kan skapa gynnsammare förutsättningar. Detta både för professionella och klient/patient i arbete med barn och unga med sociala problem så som svårigheter i skolan och trauman. Syftet är även att ge en inblick i hur djuren kan bli ännu en möjlig behandling av unga som lider av psykisk ohälsa.

Frågeställningar

- Vad finns det för fördelar med att använda djur i socialt arbete?
- Vad kan djuren bidra med i arbete med barn och unga?
- Hur ser relationen ut mellan de olika parterna: djur – professionell – klient/patient?

Kunskapsläge

Djuren har ofta bevisat kunna motivera oss och styrka vårt välmående. Effekter som visat sig tydliga och gemensamma i hela världen, oavsett ålder, kön, etnicitet, ras, klass osv (Tedeschi, Fitchett & Molidor 2008). Vidare diskuterar författarna till *Interventions in Adolescent Mental Health* (Kruger et al, 2004) hur användningen av djur inom terapin kan fungera som ett verktyg för att uttrycka känslor, social trygghet, stöd i relationsskapande men även som instrument för att lära nya sätt att röra sig och tänka (a.a) vilket därmed leder till den positiva effekten av djuren i så många olika områden. Förutom att ge oss styrka och välmående så har djurassisterad terapi även visat sig främjande i sociala sammanhang så som socialisering, förbättra utåtriktad fokus på miljön runt omkring och öka social responsivitet. Det ökar även känsla av glädje, säkerhet, självkänsla och minskar känslan av ensamhet då klient/patient kommer i kontakt, inte bara med sin socialarbetare men även med djuren (Tedeschi, Fitchett & Molidor 2008).

Silfverberg nämner i sin rapport *Hästens och hundens roll i rehabilitering och förebyggande hälsoarbete* (2009) hur kontakt med djur anses tillfredsställa ett grundläggande behov hos oss människor som är hälsofrämjande. Hon beskriver vidare hur djur ses som *naturliga terapeuter* och att de på olika sätt hjälper till och kan bidra till stöd i människors psykiska, fysiska och sociala välmående.

På grund av att vi skapar en anknytning till våra djur så kan även förlusten av våra djur beröra oss djupt. Hur det påverkar oss beror på vilken betydelse djuret har i en persons liv när vi förlorar den. Är man frånskild och lever ensam och ens husdjur är den man lever närmst inpå i sin vardag så kommer man ha en anknytning till denna. Att förlora sitt djur då är som att förlora den varelsen som känner dig närmst men även den som du delar vardag med och det kommer bli svårt (Sable 2013). Oavsett om denna är ett djur eller om det hade varit en människa. Ett husdjur kan också ha hjälpt till att minska sorg eller hjälpa vid andra problem i livet. Som en lugnande vän vid oro. Sable (2013) pratar om en kvinna vars son var ute i krig, när hon månader senare förlorade sin hund ökade även hennes oro för sonen. Något som Sable (2013) menade berodde på att hunden tidigare fungerat som ett lugn som minskade oron för sonen. Genom att

förlora hunden och fortfarande ha sonen i krig på andra sidan jorden ökade även känslan av ensamhet.

Olika målgrupper där det redan används djur i behandling är i äldreården, funktionsnedsättning, hjärnskador, psykisk ohälsa och vid sociala problem så som exempelvis missbruk och problem i skolan. Jag fann i studien utförd av Tedeschi, Fitchett och Molitor (2008) att djur i vardagen bidrar till bättre självbild och självförtroende. Författarna förklarar även hur djuren varit värdefulla motivatorer för personer med dåligt självförtroende och självbild och att många ungdomar rapporteras må bättre efter att ha arbetat med och tagit hand om djur.

Oxytocin

Sable (2013) menar att det är intressant men inte förvånande att kontakten med djur är både emotionellt och psykologiskt gynnande för människan. Kontakt med djur, att se på dem och klappa dem, ökar frisättningen av må-bra-hormonet Oxytocin oavsett om det är ditt eget djur eller någon annans och oberoende av människans ålder (Sable 2013). Oxytocin är ett hormon som fungerar på liknande sätt vid beröring både för människor och djur (Håkanson et al 2008) och kan induceras av såväl värme och beröring som andra sensoriska stimuleringar så som lukt, ljud och ljus och annan psykologisk stimuli (Uvnäs-Moberg & Petersson 2004).

Några av Oxytocins positiva effekter är att det minskar stressnivåerna, fungerar lugnande och inger välbehag. Detta i sin tur leder vidare till att stimulera social interaktion, inlärning, relationskapande, tillit och omvårdande beteende. Det är även känt för att minska känslor av ilska och fara (Sable 2013: Håkanson et al 2008). Oxytocinet minskar även smärtekänslighet, kan sänka blodtryck och öka stimulering av tillväxt och läkning (Uvnäs-Moberg & Petersson 2004). Oxytocinet har tidigare starkt sammankopplats med kvinnor som det hormon som stimulerar mjölkutdrivning och sätter igång värkarbetet vid förlossning (Uvnäs-Moberg & Petersson 2004).

Idag har forskning påvisat att hormonet inte är uteslutande kopplat till det kvinnliga könet utan förekommer könsöverskridande. Förutom de tidigare nämnda vanligaste effekterna av må-bra-hormonet Oxytocin så ökar det även sexuellt beteende, modersbeteende och fungerar stärkande mellan mor och barn men även partners emellan. Dessa stärkande effekterna som skapas mellan mor och barn eller partners kan ses som en grund för de gemensamma reaktionsmönster som även sker i andra typer av relationer och kontakter med alla människor oavsett ålder och kön. Uvnäs-Moberg och Petersson (2004) menar att anledningen till att människor med positiv natur och många goda sociala relationer ofta har bättre hälsa kan bero på Oxytocinet och alla de tidigare nämnda goda hälsoeffekterna som hormonet bidrar med.

Jag fann det intressant att Sable (2013) beskriver viljan till fysisk kontakt med ett djur som biologiskt och menar att det kan kopplas bakåt i tiden till när människan och vargen började samarbeta då de båda ansåg det förmånligt vilket ledde till att vargarna tillslut lät sig bli berörda av människan.

Djurens betydelse i arbete med barn och unga

Socialstyrelsen (2018) beskriver hästunderstödd terapi som habilitering eller rehabilitering för barn och vuxna med fysisk och/eller psykisk funktionsnedsättning men även som tilläggsterapi inom psykosocial behandling och psykoterapi för människor med beteendeproblem eller psykisk ohälsa. Silfverberg (2009) talar om en studie som utförts med unga flickor och hästar där flickorna kom till ett behandlingshem på grund av relationsstörningar, svag självkänsla och bristande identitet. I behandlingen var målet att flickorna skulle få en hästskötartutbildning. Tanken var att både hjälpa flickorna med sin problematik och samtidigt ge dem en väg in i yrkeslivet. I studien beskrivs det hur flickorna, i takt med att de skapade en relation till hästarna även fick en bättre relation till sig själva. Den makten och ansvaret som flickorna fick över hästarna stärkte deras självförtroende och gjorde dem starkare som individer. Att arbeta med djuren ökar även förmågan att koncentrera sig och tänka lösningsfokuserat (Chandler 2001). Silfverberg beskriver behandlingen som god, där flickorna fick en ökad självkänsla och förmåga till att ta ansvar, inte bara för sig själva utan även för hästen. Behandlingen gav även en ökad förmåga till samspel med andra och att reflektera över sig själv och sina kunskaper. Även Tedeschi, Fitchett och Molidor (2008) diskuterar djurens effekt på människors självbild. De beskriver hur djuren hjälper missbehandlade barn att återta kontroll och känna sig mer accepterade och hur känslan av att känna sig fullt accepterad av en annan varelse (djuret) stärker deras självförtroende, något som även nämns av Chandler (2001). Som tidigare nämnt kan det ibland vara lättare att skapa en relation med ett djur än med en människa, speciellt vid tillfällen där människor tidigare svikit. I dessa fallen menar Tedeschi, Fitchett och Molidor (2008) att djuren blir en möjlighet för barnet att känna den kärlek och relation till djuret som man inte tidigare upplevt. Författarna diskuterar att detta kan inspirera barnet till att se över sin inre arbetsmodell och därmed utveckla sin empatiska förmåga men även stärka möjligheterna till relationsskapande.

Djurassisterad terapi används även i sorgeterapi (Chandler 2001). Bland annat har sommarprogram ägt rum för barn mellan 4–14 år som sörjer en närståendes bortgång. Resultaten man kunde se var även här att barnens självförtroende ökade under arbetet med hästarna vilket ledde till bättre kommunikation med omvärlden (Silfverberg 2009) vilket även visats i andra studier (Chandler 2001). Silfverberg (2009) nämner även hur man använt djurassisterad terapi i arbete med klienter med ätstörningar så som anorexi och bulimi. Hon beskriver hur patienter fick tid för ridning under en period och att både patienterna själva och den behandlande personalen upplevde en positiv utveckling i måendet genom både förbättrad kroppskänedom, självkänsla och minskad ångest.

Djurens inverkan i terapi och skolan

Diskussioner finns kring hur djuren kan ha effekt på barn och ungdomar i skolan. Dels erbjuder en del universitet möjlighet till att umgås med hundar/valpar under de stora tentaveckorna för att minska stressen för eleverna och ge dem en lugnande paus i pluggandet (missouriwestern.edu). Chandler (2001) menar att djurassisterad terapi även kan hjälpa till att minska våldet som finns i skolor. Hon beskriver hur fördelarna med djur i klassrummen har visat sig bland annat genom att eleverna uppvisar en humanitet mot djuren som sedan varat i, i alla fall, ett år. Samma studie visade att relationerna och kontakten med djuren även ledde till att

människorna, i detta fall barnen, visade mer empatiska sidor även mot andra människor (även i Evans & Gray 2011).

Då, som tidigare nämnt, djuren även hjälper till som stöd i en socialiserings process så menar både Tedeschi, Fitchett och Molidor (2008) och Jones (2018) att djuren kan bidra till ett större deltagande från barnen både i skolaktiviteter men även aktiviteter utanför skolan då de har ett intresse att återkomma för att träffa djuret, sin nya vän. En skola i Los Angeles, USA upptäckte en högre närvaro hos sina elever när djur blev en del i skolsystemet. Djuren har också möjlighet att kvarhålla och öka koncentrationen hos de barn som ofta annars har svårt att behålla fokus under en längre tid.

Organisationen Together 4 kids i Australien har inkorporerat djur i sitt arbete (Jones 2018). Efter att ha blivit kontaktade av en kurator besöker organisationen en skola. Kuratorn uppger att hon har svårt att nå fram till en grupp barn. Barnen stör mycket i klassrummet och har svårt att sitta still under en längre tid. Kuratorn uppger att barnen har svårt att uttrycka sina känslor och att dom ibland bryter ihop eller blir arga, ibland även aggressiva. Gemensamt för dessa barn var att de alla hade upplevt/upplevde trauman så som våld i hemmet, misshandel, instabilitet så som hemlöshet eller konstant flytt och byte av hemmiljö och skola eller försummelse. Tillsammans med sitt team besökte hunden Chloe barnen under en viss period. Redan från start mottogs hunden med öppna armar och barnen tyckte om den uppmärksamhet som hunden gav dem och det byggde upp en trygg relation. När lektionen startade satt hunden tyst och till de vuxnas förvåning följde barnen hennes exempel. Barnen som tidigare hade haft svårt att behålla koncentrationen satt nu istället still med hunden och imiterade hur hon lugnt och sansat låg och andades. Efter hand som lektionerna pågick låg hunden lugnt kvar och eleverna deltog. Jones (2018) beskriver hur barnen ibland upplevde det ansträngande att fullfölja uppgiften då de kunde vara triggande för dem och hur dem då lämnade gruppen och istället gick bort till hunden för stöd eller bara satt/låg bredvid henne. Författaren beskriver detta beteendet i kontrast till hur barnen tidigare istället valt att springa runt i klassrummet och störa eller gömma sig under bord och stolar.

Jones (2018) menar att hundens blotta närvaro har en tendens att lugna barnen och ge dem en trygghet som de i många fall fattas. Även om hunden Chloe i detta fallet inte var direkt delaktig i det terapeutiska arbetet så hjälpte det barnen att hon var där. Vidare beskriver Jones (2018) hur hunden i terapeutiska situationer kan fungera som en ice-breaker som ökar barnens intresse av att vara delaktiga i terapin. Både Jones (2018) och Chandler (2001) beskriver att barnen, men också vuxna, ofta finner det lättare att prata med ett djur än med en människa. Det kan i behandlande miljöer innebära att terapeuten lyssnar på samtalet som sker mellan människa och djur då klients/patients fokus ligger på att prata med djuret eftersom det anses lättare. Chandler (2001) diskuterar vidare hur djuret även kan fungera som en hjälp för klienten att komma i kontakt med sina egna känslor och behålla fokus på problemet i samtalet medans fokus finns på djuret. Chandler (2001) menar även att dela med sig av dessa känslor för djuret även kan underlätta i ett förtroende- och relationsskapande med terapeuten som sedan leder till att klienten känner sig villig att dela informationen direkt med sin terapeut.

Evans och Gray (2011) diskuterar hur man kan innefatta djur i lekterapi. Lekterapi handlar om att låta barnen leka, ensamma eller i grupp, som en del i

terapi. Evans och Gray (2011) menar att man istället för att använda sig av leksaker kan använda djuren och refererar till det grundläggande mänskliga behovet av att ha kontakt med andra levande ting. Även i sådan terapi kan man se stora fördelar av att använda sig av djuren på grund av de många ovannämnda fördelarna som tillkommer för ett barn eller en människa i kontakt med djur.

Svårigheter med Djurassisterad terapi

I stora delar av uppsatsen diskuterar och beskriver jag de positiva delar som finns med djurassisterad terapi. Hur kontakt med djuren släpper ut må-bra-hormonet Oxytocin, hur djuren ofta ger en känsla av trygghet och stöd och hur dessa och fler av de positiva effekterna kan implementeras i det sociala arbetet för att skapa en bättre miljö, behandling eller metod i klientens/patientens tillfrisknad. Det finns dock även andra saker att ta i beaktning i arbetet med djurassisterad terapi. Dels ur människans synvinkel men även från djurens sida, en sida som kanske ibland glöms bort.

Något att ta i beaktning i arbete med människor är att vi alla kommer med olika bagage och erfarenheter av livet och allt det har att erbjuda. När man vill arbeta tillsammans med ett djur i arbetet med människor behövs det tas i beaktning hur den kombinationen kommer att fungera för alla inblandade. Evans och Gray (2011) diskuterar hur djur inte alltid behöver addera en positiv effekt i möten med barn. De diskuterar hur en del barn kan ha med sig en fobi eller rädsla för djur som kan vara baserad på traumatiska upplevelser. De förklarar vidare hur viktigt det då blir att socialarbetaren har detta i beaktning och vet hur man kan arbeta med detta för att hjälpa barnen.

Förutom fobier och rädsor så är även allergier något som kan komma att bli ett problem när det gäller att införa djurassisterad terapi i det sociala arbetet. Detta måste ges hänsyn när ett djur räknas med i en behandling om så att det är klient/patient som besöker djuren eller om man planerar att implementera djurassisterad terapi på exempelvis ett sjukhus eller en vårdboende. Dock kan sådana problem undvikas genom att använda sig av djur/raser som har mindre risk att skapa allergiska reaktioner hos en människa (Lerner 2014). En annan grej Lerner (2014) tar upp är det faktum att vi människor skapar anknytning till varelser runt om oss. Som tidigare nämnt så kan djuren få en stor betydelse för en människa i terapiesammanhang, både som ice-breaker, som trygghet och som stöd. Efter att ha knutit an med ett djur, och skapat en relation med detta, som har hjälpt en ur en svår situation kan det kännas svårt att ta avsked. Lerner (2014) diskuterar hur vidare man kan förbereda eller arbeta med ett så bra avslut som möjligt som underlättar för klient/patient i sitt fortsatta välmående. Det händer att en avbruten kontakt med ett sådant trygg bas kan ge ett återfall till dåliga mönster eller återgång till ohälsa.

Förutom den hänsyn till människan, som det oftare är lättare att komma ihåg, så behöver stor hänsyn även visas de djur som arbetar med djurassisterad terapi. Evans och Grey (2011) menar att det finns tillfällen då socialarbetare utan riktigt utbildning eller kunskap om djuren, deras natur och deras sätt att uttrycka sina behov. Som professionell, oavsett titel och utbildning, som arbetar med hjälp av djuren behövs en önskan om djurets bästa både fysiskt, psykiskt och mentalt och ett ansvar att se till så att djuret inte utsätts för mer än den känner sig bekväm med. Det är av vikt att djuret inte känner sig stressad, dels för att de ska kunna

sköta sitt arbete väl men också för sin egen hälsa och välfärd (Lerner 2014; Evans & Grey 2011). Vidare diskuterar Evans och Grey (2011) att den stress och den svåra sidan av arbetet som en socialarbetare kan uppleva efter en tid i yrket även kan påverka de djur som arbetar sida vid sida med socialarbetaren. Författarna (Evans och Grey 2011) kallar dem "co-workers" eller kollegor. Lerner (2014) menar att djuret inte ska ses som endast ett verktyg utan som ännu en individ deltagande i klient/patients behandling. Därför menar dem att det är av vikt att den professionella ser sin kollega och dennes förmågor och inte utarbetar djuret mer än sig själv och låter dessa vila och återhämta sig vid behov. Med djuret som kollega blir det människans ansvar att skydda djuret från skada och ohälsa, detta gäller framförallt i arbetet med klienter där djuren kan hamna i våldsamma situationer (Lerner 2014).

Djurassisterad terapi som del i det sociala arbetets utbildning

Vid University of Denver Graduate School of Social Work i Denver, Colorado har man diskuterat vikten av att inkorporera djurassisterad terapi mer i det sociala arbetet. Författarna till avhandlingen *The Incorporation of Animal-Assisted Interventions in Social Work Education* (Tedeschi, Fitchett & Molidor 2008) menar att pedagoger inom det sociala arbetet har en skyldighet att åtminstone överväga att inkorporera ämnet i utbildningarna för socialt arbete. De förklarar vidare hur socialt utsatta människor kan sakna positiva influenser i livet och menar att djuren kan hjälpa till att tillföra detta. Författarna menar att djuren, bara genom att finnas med i en terapeutisk miljö kan tillföra glädje och välmående och hjälpa till i det kurerande arbetet. Djuren kan också upplevas som en trygghet för en människa som tidigare haft negativa möten med människor och därför har svårt med tillit. Detta kan sedan leda till en grund för att skapa nytt förtroende mellan klient/patient och socialarbetare/vårdare. Detta menar författarna är för att djur ofta kan nå en människa när andra människor inte kan.

Författarna menar dock att det kan komma att bli en stor utmaning att inkludera de olika metoderna i djurassisterad terapi i utbildningen av socionomer/socialarbetare. De beskriver hur det behöver utformas en väl konstruerad plan gällande allt från att hitta verktyg till lämpliga djur och policys som skulle gälla för alla professionella som arbetar med djurassisterad terapi. Det hade även behövts framtas metoder och utvärderingsmöjligheter för att kunna implementera i den akademiska utbildningen (Tedeschi, Fitchett & Molidor 2008). Av stor vikt är också att redan aktiva socialarbetare som arbetar med ämnet sprider den kunskap som finns i området och de olika sätten man kan använda sig av djurassisterad terapi (Evans och Gray 2011).

Sammanfattning

Gemensamt för all forskning är den tydliga effekten av oxytocinet och hur bara det är en stor del i varför djurassisterad terapi kan vara en bra metod i arbete med människor som på ett eller annat sätt har det svårt eller inte mår bra. Djuren kan hjälpa till att skapa en motivation till att arbeta med sin hälsa men även som hjälp att uttrycka sig när det annars kan vara svårt. Forskningen är även överens att djuren fungerar som stöd i socialisering och möten med andra människor. Djuret kan hjälpa till att öka självkänsla och självförtroende och vara en stark byggsten på vägen till ett bättre mående. Ett djur kan ha stor betydelse för en människa,

både privat och i en terapeutisk miljö. Precis som vi anknyter till andra människor är forskningen också överens om att vi knyter an till våra djur.

Djuren kan även underlätta för människor att behålla fokus och koncentration under en längre tid vilket kan vara behjälpligt både i en terapeutisk miljö men även i exempelvis en skolmiljö. Återkommande i en del av de forskningsunderlag jag har är just effekterna av att ha med djuret i skolan eller arbeta tillsammans med skolan med djur i en annan miljö. Närvaron upplevs som högre och barnen blir mer fokuserade och lugna i respekt för djuret. För barn som av olika anledningar har svårt att fokusera under en längre tid eller som kan bli triggade av olika övningar har djuren ansetts vara stor hjälp. Bara genom att klappa exempelvis en hund, så rör man dels lite på sig samtidigt som oxytocinet sprider lugn. Barnet slipper även känna ensamhet om de upplever en situation triggande eller oroande utan kan istället vända sig till sin fyrbenta kompis.

Något som forskningen också tar upp är de svårigheter som finns gällande djurassisterad terapi. Däribland allergi, rädsla och fobier och djurens hälsa. Det är av vikt i arbetet att behandlaren alltid tar till hänsyn klientens/patientens relation till djur när denne kommer in i en behandling. Känner personen sig bekväm? Finns bakomliggande rädslor på grund av tidigare händelser eller trauman eller är det möjligt att fortsätta behandlingen? Allt sådant kommer även att påverka hästen. De olika forskningarna tar upp hur djuren saknar språket själva och därför blir det människans jobb att tala för denne. Behandlaren måste, förutom att se till klient/patient även se till så att djuret känner sig bekväm i arbetet och orkar med mötena med människor som ibland kan ha en svår historia med sig.

Ofta är det lättare att skapa en relation till ett djur än en människa, speciellt i ett första möte. Djuret är inte dömande och är heller inte en bara ännu en vuxen människa som kan svika. På så sätt blir djuret en bra relationsskapare till klient/patient och behandlare då de båda kan mötas och samtala runt djuret. De olika relationerna blir ungefär som en triangel där behandlare, djur och klient/patient har vars en hörna och skapar olika relationer sinsemellan i det gemensamma arbetet. Dessa olika relationer kan på många sätt förstärkas och byggas och förändras med hjälp av andra relationer i triangeln.

Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer jag att ge en kort inblick i de teorier som jag har valt att använda i analysen av mina resultat. Jag valde anknytningsteorin och Self-Determination teorin då jag anser att det både på ett bra sätt går att applicera i mina diskussioner och kan fungera som förklaring till lite av det som händer i ett arbete, djur, behandlare och klient/patient emellan. Denscombe (2000) diskuterar vikten av att teorin ska vara förankrad i verkligheten och va av relevans för de arbete man gör. Han benämner det som att teorin inte bara ska "hänga på" (Denscombe 2000. S.253) utan höra samman med och utvecklas med studien i sin helhet.

Anknytningsteorin

Anknytningsteorin har som grund att vi som människor ända sedan födseln knyter an till människor i vår närhet, exempelvis våra föräldrar, och hur de

anknytningsmönster sedan kommer att spegla vem vi blir som människor (Fonagy 2007). Anknytnings teorin har sin grund i Bowlbys tankar om hur barnet knyter an till sin mor i tidig ålder och de effekter en separation från modern kan resultera i (Fonagy 2007). Våra anknytningsmönster börjar utvecklas redan när vi är barn då vi vanligen anknyter till våra föräldrar för att överleva (Fonagy 2007). Dessa modeller utvecklas innan talet framträder och vi visar saknad, kärlek och glädje på andra sätt. Hur vi reagerar är baserat på den anknytningsstil vi utvecklat till vår primära anknytningsperson, ofta modern, och finns med oss i relationsskapande i resten av livet (Sable 2013). Hur vi reagerar i olika situationer, menar Bowlby, har betydelse på vilken reaktion vi tidigare fått från våran anknytningsperson. Barnet vänjer sig antingen vid att modern är där och räknar därför med det, eller att modern inte är fysiskt och/eller psykisk tillgänglig och reaktionerna baseras istället på den erfarenheten. De olika reaktionerna barnet får på mammans, eller andra människors, beteende och agerande benämns som inre arbetsmodeller (Fonagy 2007).

Vidare beskriver Sable (2013) hur denna anknytningsstil sedan förblir osagd men är med oss genom hela livet i våra arbetsmodeller. Förutom att anknytningsstilen startar utan ord så byggs mycket av den även på kroppskontakt och det är så vi lär känna vår omgivning. Vi känner, smakar och utforskar genom beröring. Beröring som något positivt kan sedan ge oss lugn och en känsla av säkerhet, framförallt om det kommer från en anknytningsperson. Liknande upplevelser kan fås i kontakt med djur. På samma sätt kan en människa som inte upplevt positivitet vid beröring under sin första tid istället förknippa beröring med något negativt senare i livet. Beröring av en sådan anknytningsperson kan istället vara obehaglig. Bowlby menade att en tidigt avbruten anknytning mellan barn och moder kan leda till att barnet senare visar tecken på saker som större behov av kärlek, hämnd, skuld, depression, kraftlöshet, koncentrationssvårigheter, oärligheter och utvecklingssvårigheter (Fonagy 2007). Att ändra ett sådant anknytningsmönster kan dock göras under livets gång och man kan knyta an på olika sätt till olika personer. Det är i sådana fall djuren kan vara till stor hjälp då en positiv anknytning till ett djur och dess beröring kan öppna dörrar för att liknande anknytning även kan ske med andra människor i personens närhet (Sable 2013).

Sable (2013) diskuterar hur djuren delvis kan spela roll och vara en del i de anknytningsmönster som i grund handlar om hur vi människor anknyter till varandra. Anknytningen till djuren följer inte alla riktlinjer som finns inom teorin. Dock får vi som människor en anknytning till djuren som kan fungera som en trygg hamn och ge en mindre känsla av ensamhet. Husdjur kan ibland ersätta tomrummet av en annan människa men huvudsakligen så främjar de sociala kontakter och förbättrar människans mående under svåra perioder exempelvis en smärtsam förlust. Sable (2013) förstod genom en studie att djuren fungerar som ett lugn och som extra stöd vid exempelvis bortgång av en partner eller närstående. Änkor med husdjur upplevde mindre ensamhet efter sin partners bortgång jämfört med änkor utan husdjur. Änkorna förklarar att djuren, i många fall hundarna, kunde hjälpa till vid sömlösa nätter och panikattacker följande partners bortgång. Djuren blev också en sorts säkerhet och trygghet som stannade kvar efter hand som den sociala supporten avtog när människor runt omkring återgick till det normala (Sable 2013). Precis som en förälder, ett syskon, en partner eller en vän kan ha stor betydelse för oss och vara en anknytningsperson så kan ett djur fylla samma roll (a.a).

Self-Determination theory

Som tidigare nämnt har jag valt att använda mig av Self- Determination teorin som del i mitt arbete och min kommande analys. Jag har inte sett denna teorin appliceras i samband med arbete med djur. Jag har dock sett teorin appliceras på barn vilket ändå känns relevant för mitt ämne. Förutom det så är det en teori som diskuterar människans motivation och bland annat hur vi blir motiverade, vad som motiverar oss, något som jag anser vara relevant att applicera på det mesta när det gäller människor då vår motivation styr mycket i oss. Efter att ha läst om teorin så ansåg jag att det ändå fanns skäl till att använda mig av just denna teori i mitt arbete då den kan användas för att analysera och beskriva några av de fenomen som finns med djurassisterad terapi.

Self determination theory eller översatt till svenska, självbestämmande teorin beskriver två olika sorters motivation. Den motivation som kommer inifrån oss människor, självständig motivation som förklaras som något man gör för att man själv vill och det ger en glädje bara att utföra saken (Deci, 1972) och den som kommer utifrån, kontrollerad yttre motivation, vilket innebär den motivation som istället kommer utifrån så som från familj, vänner, skola osv. i form av belöning (Deci, 1972). Ryan och Deci (2000) förklarar den inre motivationen som något väldigt fascinerande i oss människor. Hur motivationen styr oss till att sätta nya mål, våga pröva nytt och ta oss igenom motgångar. De beskriver hur vi har en nyfikenhet inom oss sedan barnsben som inte är påverkad av hur vidare vi belönas för det eller ej. Teorin bygger på tre grundläggande psykologiska behov, känsla av kompetens, självbestämmande och social delaktighet (skolverket 2015). Av de två olika motivationerna är det den inre som ökar vårt lärande och vår prestationsförmåga då det för vår egen del vi gör det.

I teorins del, känsla av kompetens, diskuterar man vikten av att en människa känner sig kompetent alltså att man känner att man klarar av olika uppgifter som man tar på sig eller får. Hur en människa hanterar situationerna och bedömer sin prestationsförmåga beror på vad det är för uppgift och hur vidare personen har goda erfarenheter att lyckas eller ej. Det kan också spela roll hur omgivningen bemött personen tidigare och vad för förväntningar som kommer från denne (skolverket 2015). För att inte känna misslyckande krävs det därför att man själv inte har för höga förväntningar på sig själv eller ger sig själv alldeles för svåra uppgifter. Lika så gäller det för personens omgivning, lärare, föräldrar, vänner, att inte heller förvänta sig för mycket eller ha för svåra uppgifter då det kommer ha direkt påverkan på känslan av kompetens hos denne individ (skolverket 2015). Ett lyft av känslan av kompetens kommer istället när man känner att man lyckas med en uppgift speciellt om detta även får en yttre motivation i form av beröm från någon annan.

Självbestämmandet handlar istället om motivationen som kommer ifrån att vi själva får mer möjlighet till att bestämma. Antingen att vi själva bestämmer vad vi ska göra eller att vi motiveras över att göra något som sedan leder till att vi får större självbestämmande. *'' När eleverna ges möjlighet till självbestämmande över inriktningen av deras utbildning kan den inre motivationen öka. Elevernas gymnasieval har gett dem ett visst utrymme av självbestämmande, som de inte tidigare har haft under sin skoltid''* - (s. 3 skolverket 2015).

Den sista av de tre är social delaktighet vilken menar att motivationen hos eleverna ökar när de känner sig inkluderade i saker. I grupper beskrivs det hur alla delaktiga ska bli lika hörda och få sina åsikter hörda på samma allvar. Skolverket (2015) pratar om elever i ett klassrum och hur viktigt det är för varje individs motivation och självbestämmande att det känns att de får vara lika delaktiga i sin utbildning och sitt lärande som sina kamrater. Det kräver att lärarna visar omtanke och empati (skolverket 2015).

Metod

I denna del kommer jag att beskriva hur jag gått till väga under mitt arbete och förklara de metoder jag använt mig av. Jag kommer förklara mitt urval och tillvägagångssätt i valet av intervjupersoner. Jag kommer även klargöra vilken metod jag använt mig av för att inhämta materialet och sedan transkribera detta enligt vad Denscombe (2000) kallar *teman*. I detta kapitel kommer jag även att beskriva och utveckla den relationstriangel som jag har haft med mig genom arbetets gång. Jag har även med en del om etiska överväganden som gjorts under studien.

Val av metod

I min uppsatts har jag valt att använda mig av en kvalitativ metod i form av intervjuer (Ahrne & Svensson 2011). Anledningen till varför jag valde att använda intervjuer som metod är för att jag anser att det är det bästa sättet för mig att få svar på mina frågeställningar. Genom att hålla semi-strukturerade intervjuer (Berner 1981) anser jag att jag fått utrymme att både förbereda en del av de frågor som jag hade med mig innan intervjun samtidigt som det ger mig möjligheter att ställa följdfrågor och addera nya frågor som kommer upp under intervjuns gång (May 2001). Då jag anser att proffset inom området är mina intervjupersoner vill jag ge dem full möjlighet att dela med sig av sitt arbete och de olika organisationerna de kommer från. Att lämna intervjun något sånär öppen gör också att jag kan komma att få ny information som jag tidigare inte visste var relevant för min uppsatts.

Min tanke var att nå ut till människor som arbetar med djurassisterad terapi i människobehandlande yrken. Jag vände mig till professionella som arbetar med de målgrupper jag valt att inrikta mig på oberoende av personens utbildning. Genom att inte begränsa mig till de professionella med en socionomexamen ansåg jag att jag kunde få en bredare bild av hur djuren används i människobehandlande yrken och på det sättet även få en förståelse för hur det kan bli en större del i det sociala arbetet.

Urval och Tillvägagångssätt

Jag startade min uppsatts genom att fundera lite mer exakt på vad det var jag var ute efter i denna studie. Utifrån de tankar jag fick fram skrev jag ungefärliga frågeställningar som skulle komma att ligga till grund för de intervjufrågor jag formulerade och de som senare kom att bli mina slutgiltiga frågeställningar. Efter att ha konstruerat en intervjumall i form av en grund att stå på i mina intervjuer

skrev jag samman en informationsmall som jag sedan planerade att skicka ut till de verksamheter/individer jag hoppades skulle vilja delta i min studie.

I jakten på intervjupersoner valde jag att använda mig utav sökmotorn Google. Genom att söka på Google efter verksamheter eller enskilda personer som arbetade människobehandlande med hjälp av djur lyckades jag hitta två personer/verksamheter i Stockholmsområdet och flertalet i Skåne. Utöver dessa kontaktade jag även två personer som jag sedan tidigare varit i kontakt med gällande deras arbete med djurassisterad terapi. Jag sände ut mina informationsmallar med en önskan om deltagande i min studie. Mitt urval blir enligt Denscombe (2010) en blandning mellan *ändamålsenligt* urval och *bekvämlighetsurval* då jag valde mina informanter utifrån den kunskap och erfarenhet de har som har stor relevans för vad jag söker till min studie. Alltså för att få bäst lämpad information. Då jag har begränsat med tid och pengar har mitt urval som sagt också påverkas av ett *bekvämlighetsurval* då jag försökte hitta flertalet av mina intervjupersoner i Skåne. Detta för att underlätta en resa dit för intervjun men ändå ge mig möjlighet att faktiskt besöka intervjupersonen på dennes arbetsplats istället för att endast ha en intervju via Skype. Genom kontakt med en av mina intervjupersoner blev jag även rekommenderad att kontakta ytterligare en verksamhet som kunde vara av intresse för mig. Denna sorts urval kallar Denscombe (2010) för *snöbollsurval*.

Utav de jag kontaktade har jag fått svar av och hållit intervju med tre stycken. En del av de jag kontaktade hörde jag inte alls av medans andra visade intresse men slutade av oklar anledning att svara vid närmare planering av intervju.

Inför intervjuerna läste jag igenom de frågor jag tidigare förberett och reviderade dem vid behov. Efter mina första intervjuer la jag till någon extra fråga. Det ska också nämnas att min intervjuguide är just en guide som jag inte följde slaviskt. De olika intervjupersonerna som jag var i kontakt med hade alla olika kunskap och erfarenheter och mallen gav mer av en övergripande bild av vad jag ville veta. Utifrån de mina intervjupersoner berättade tillkom nya frågor och jag fick idéer som jag inte tidigare tänkt på som sedan kom till nytta i senare intervjuer.

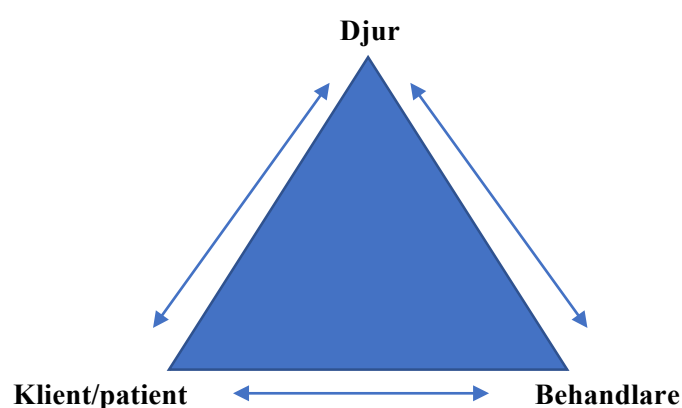
När jag har transkriberat mina intervjuer har jag gjort det så ordagrant som möjligt utifrån de inspelningar jag gjorde. För att ge en klarare och mer lättförståelig läsning har jag tagit bort mellanord som eeh, upprepande ord och meningar. Dock har jag aktivt arbetat med att inte ta bort eller ändra något som skulle ge citatet annan mening eller tolkningsmöjlighet då det är av vikt för mig att informanternas ord blir skrivna som de är sagda och inte förändrade.

I min *Resultat och Analys* del har jag granskat den information jag inhämtat under studiens gång. Detta för att sedan jämföra den forskning som finns med det praktiska arbetet och de tankar som mina intervjupersoner har angående djurassisterad terapi. Genom att transkribera intervjuerna jag haft och valt ut relevanta delar utifrån teman (Denscombe 2000) som uppkommit på grund av mina frågeställningar. Teman har också framställts genom de samband jag uppmärksammat i mina intervjuer. De teman jag fan var: *Att arbeta sida vid sida med djuren*, *Fördelar med djurassisterad terapi* och *Djuren som större del i det sociala arbetet*. För strukturera upp materialet bättre har jag även valt att ha underrubriker till de två sistnämnda teman. Denscombe (2000) menar att dessa teman används för att strukturera upp och underlätta att hitta en röd tråd och ett

samband i den forskning som forskaren insamlat. Utefter dessa teman har jag sedan sett tillbaka på den tidigare forskning jag använt mig av och försökt binda de två ihop. Samtidigt har jag även med hjälp av de teman sett till teorierna jag valt och försökt hitta samband forskning och teori emellan.

Relationstriangeln

Genom arbetes gång har jag kommit att uppfatta de olika relationerna som uppkommer mellan klient/patient, behandlare och djur. Relationerna är något som berörs både av mina intervjupersoner och av den tidiga forskning jag använt mig av. Efter att jag, med min handledare Mats Högström, diskuterat relationerna och "triangeln", som en av mina intervjupersoner benämner det, så kom jag med stor hjälp av Mats Högström fram till iden om en relationstriangel som kan användas som verktyg i analyserandet av informationen.

Triangeln delas upp på så sätt att klient/patient, djur och behandlare får vars en hörna. Triangelns sidor representerar sen var och en av de relationer som skapas emellan de involverade parterna. Triangeln fungerar sedan som stöd för att få förståelse för relationernas betydelse för varandra. Då en av mina frågeställningar handlar just om de olika relationerna inom djurassisterad terapi så fungerar triangeln som ett bra redskap i vidare analys. En mer ingående beskrivning om hur jag har använt mig av triangeln finns i resultatdiskussionen på s. 33.

Litteratursökning

I min litteraturundersökning har jag använt mig av olika sökmotorer och databaser så som Libsearch och Google Scholar. Jag har sökt texter på både svenska och engelska med sökord så som djurassisterad terapi i socialt arbete, djurassisterad terapi ungdomar, -barn, -psykisk ohälsa och -ångest på båda språken. Under mina sökningstillfällen upplevde jag att det fanns mycket text angående djurassisterad terapi inom vården och gällande personer med funktionsvariationer och inom autismspektrumet. En del forskning verkar även ha gjorts gällande effekten av djur inom vården och institutionalisering eller långa sjukhusvistelser för barn och ungdomar. Jag upplevde även en stor skillnad mellan resultatmängden när jag sökte på engelska till skillnad från svenska. Det fanns bra mycket mer litteratur på engelska. Mer specifikt så fanns det mer litteratur med olika målgrupper, alltså gav det en bredare bild av var forskning är gjord. Mycket av forskningen, specifikt den svenska forskningen verkade, utefter mina resultat, ha kommit i början på 2000-talet.

Då resultatlistan var mycket längre och forskningen var bra mycket mer omfattande än vad tiden för min uppsatts tillåter mig att lägga tid på så var jag tvungen att avgränsa mig. Genom att försöka hitta litteratur som jag ansåg vara relevant för de frågeställningar jag ville ha besvarat och som gällde den målgrupp jag var intresserad av kunde jag lättare välja de artiklar som för mig fyllde sitt syfte. Genom att läsa rubriker och abstrakts gav det mig en möjlighet att begränsa min läsning till det som var relevant och jag kunde koncentrera mig på den tidigare forskning som skulle lägga grund och vara stöd för den studie jag valt att göra. Med tillgång till mer tid och resurser finns det mycket intressant litteratur att läsa och analysera för att ge en bild av framväxten av djurassisterad terapi och de effekter metoden har, både på vuxna, barn, människor och djuren själva som en del i terapin.

Etiska överväganden

Under tiden jag har skrivit min uppsats har jag tagit hänsyn till och respekterat de författare vars litteratur jag använt mig av. Lika så gäller i möte och vid användandet av information som jag fått av mina intervjupersoner. Det är av vikt för mig just att respektera forskare och de studier och den forskning de tidigare gjort. På grund av detta kommer jag att vara noggrann när jag refererar till material som inte är mitt. Det är även av vikt för mig att förhålla mig objektivt till informationen jag tar del av, både via forskning och intervjuer. Att förhålla sig helt objektivt är svårt då vi som individer har med oss erfarenheter och värderingar som kan påverka oss (Denscombe 2000). Det är därför betydelsefullt att ta detta i beaktning och granska sig själv genom arbetets gång för att kunna förhålla sig så objektivt som möjligt.

Enligt Bryman (2008) bygger forskningens viktigaste etiska principer på fyra delar så som Informationskravet, Samtyckeskravet, Konfidentialitetskravet och Nyttjandekravet. Jag kommer nedan gå igenom hur jag arbetat utifrån dessa principer i min uppsatts utifrån hur de beskrivs av Bryman (2008).

Informationskravet innebär att jag som forskare sanningsenligt ska informera mina intervjupersoner om min studie och eventuell känslig information. Det innebär även att jag ska inhämta samtycke till deltagande i min studie. Genom att kontakta mina potentiella intervjupersoner via mail med en bifogad informationsmall inkluderar jag denna information. I min informationsmall (se bilaga) har jag inkluderat vad min studie kommer att handla om, hur lång tid en potentiell intervju kommer att ta och även informerat om möjlighet till att avbryta en intervju när som helst då deltagandet är frivilligt. Innan jag startar intervjun går jag åter igen igenom informationen, att intervjupersonen har rätt att avbryta närhelst denne vill. Jag ber även om tillåtelse att spela in intervjun för att underlätta mitt senare arbete och låta mig koncentrera mig mer på intervjun än att skriva ner alla svar. Information om att uppsatsen kommer att publiceras på MUEP ges även både i informationsbrevet och under intervjun. *Samtyckeskravet* blir därför också inkluderat i min informationsmall. Efter den information jag delar angående min studie har de möjlighet att acceptera eller neka till att delta som informanter i min studie. Både i informationsmall och innan start av intervju ger jag även intervjupersonen möjlighet till att vara anonym i uppsatsen vilket täcker *Konfidentialitetskravet*. Om personen väljer att vara anonym kommer full hänsyn tas till detta och informationen kommer bevaras tryggt och säkert endast

tillgänglig till mig själv och min handledare. Den sista av kraven är *Nyttjandekravet* vilket innebär att jag endast kommer att använda informationen jag erhållit från mina intervjupersoner så som jag sagt att jag ska, den forskning jag uppgett att jag kommer att göra. Min information får heller inte delas till andra som underlag till deras forskning. (Bryman 2008).

Resultat och Analys

I kommande kapitel kommer jag diskutera de material och resultat jag fått genom studiens gång och analysera dem i förhållande till varandra. På denna analys kommer jag även att applicera de teorier, anknytningsteorin och Self-Determination Theory, som jag valt att använda mig av. Jag kommer att presentera resultaten under de tre övergripande teman som jag hittade genom tidigare forskning och mina egna intervjuer. Dessa är följande: *Att arbeta sida vid sida med djuren*, *Fördelar med djurassisterad terapi* och *Djuren som en större del i det sociala arbetet*. Genom analysen kommer jag att använda mig av de teman som jag funnit och även förhålla mig till den relationstriangel jag haft med mig genom arbetet.

Att arbeta sida vid sida med djuren

Hästen ger signaler till mig som jag kan läsa av och då kan vi jobba med det i ögonblicket – Person 1

När djuren används som en kollega eller ett extra stöd i det terapeutiska arbetet ger det en hjälp för både professionell och klient/patient. Mina intervjupersoner förklarar alla hur djurens omedelbara reaktioner på människans tecken kan vara till stor hjälp i att förstå hur en människa känner just i en situation och därmed ge en snabb ingång till känslan eller problemet som man kan ta tag i direkt. Djuren är väldigt lyhörda och kan snappa upp saker som ibland kan vara svåra för oss att hinna se. Djuret blir i arbetet inte bara ett verktyg för den professionella utan även ett stöd för klient/patient.

Det som är läkande i sig är att bara sitta där och bli buren. Impulserna från hästen när den rör sig sätter igång saker i hjärnan. Så att vi får mycket gratis genom att vi skrittar bara på hästen. Så bara det kan vara läkande, och lugnande. – Person 2

Genom att vara i kontakt med ett djur, att klappa och krama, så frisätts Oxytocin i kroppen vilket minskar stressnivåerna och ger välbehag och kan även minska känslan av fara (Sable 2013; Håkanson et al 2008). Något som även diskuteras av mina intervjupersoner som även påtalar vikten av att starta ett möte eller en session med att låta klient/patient möta djuret, borsta och göra redo.

Dom gör ju helst alltid i ordning sin häst och är med i den mån det går. Då får hästen också tillfälle att känna in - vem är de här? Och då får jag också känna in lite hur personen är och hur den har det för det kan va så olika från dagsform. Och komma igång med kroppen, rykta och borsta och komma in i kontakten. Så det klickar igång redan där. – Person 2

På så sätt ges den professionella även möjlighet att stämma av hur djuret känner sig, om det är bekvämt i situationen och behandlingen kan fortlöpa.

Då är de ju därför vi håller på och borstar, för att vi ska känna var är klienten och var är hästen. Hur ska det här gå? Sen får jag lägga upp passet därefter. Då kanske jag tänkt något men kan inte genomföra för hästen känns inte med på noterna och då får vi göra om. Till hästen får jag vara en trygghet och se till att den inte utsätts för mer än vad är okej. Och olika hästar är olika känsliga för olika saker. Men hästen ger ju mig signaler också så det gäller att jag är väldigt (lyhörd). – Person 2

När jag involverade hästen i mitt arbete som ett subjekt istället för ett objekt och det tog mig några år innan jag tänkte men vänta här nu, hästen, vad betyder det här för hästen att det kommer människor med hög ångest och eller neuropsykiatriska diagnoser? – Person 1

I längd med vad mina intervjupersoner nämnt om vikten att behandla djuren väl i arbetet diskuterade forskningen även vikten av att djuren inte ses enbart som ett verktyg utan som en kollega i behandlingen och att även denna kollega (djuret) behöver ha stöd från sin människokollega i de arbete med människor som ofta kan vara svårt. Lerner (2014) diskuterade hur det blir människans ansvar att skydda djuret från skada och ohälsa då djuren inte har möjlighet att tala för sig själva.

Jag fattade inte de då, så när hon ska sitta upp då tar den här hästen och så stampar hon med framhoven så det bara pang rakt i marken. Och där borde jag ha avbrutit för det var över hästens gränser men jag fattade inte de då utan hon fick sitta upp och sen så genomförde vi den här sessionen. – Person 1

I det stora hela bygger arbetet på de olika relationerna som skapas mellan de involverande. Likt den triangel som jag nämnde högre upp i uppsatsen, kan vi se de tre parterna, klient/patient – professionell – djur, i vars en hörna som sedan interagerar tillsammans i olika sorters relationer.

Hästen hjälper mig med relationen till den som jag ska träffa och jobba med så bidrar jag med kunskap och innehåll. Men hästen som relation, och sen är den en tröst och en relation. – Person 2

Som ovan nämnt diskuteras relationen mellan professionell och djur både som viktig i arbetet för en bra behandling gentemot klient men också som en gemensam tillit till varandra för att arbetet ska fungera så bra som möjligt med bästa möjliga säkerhet för alla involverande.

Djuren hjälper till som ett stöd för den professionella att skapa kontakt och relation till klient/patient samtidigt som en relation byggs mellan djur och klient/patient. Alltså ser vi hur djurens medverkan i triangeln hjälper till att förstärka de andra väggarna i triangeln. Person 3 menar att djuren hjälper till på så

sätt att behandlingen kan starta tidigare då ett förtroende snabbare byggs upp mellan klient/patient och professionell.

Man kan sitta och klappa en hund medans vi pratar eller sitta på en hästrygg och bli buren ute i skogen. Man kan ha samtalen när vi borstar och tar hand om hästen. Det blir lite annorlunda än "nu har vi en timme i detta rummet" och så ska man lyfta på locket. Det funkar inte riktigt för barn men med djuren kan man ha dem som metaforer. – Person 3

Fördelar med djurassisterad terapi

Samtidigt som Oxytocinet släpps ut i kroppen och grunden till en god relation snabbare kan byggas upp mellan professionell och klient med hjälp av djuret så talar mina intervjupersoner och den tidigare forskning jag läst om hur självförtroendet kan öka i samband med arbetet med djuren. Tidigare studier (Silfverberg 2009) har talat om hur en ökad relation till djuren även ökar känsla av glädje, säkerhet, ger bättre självbild och självförtroende hos klienter/patienter och ger en minskad känsla av ensamhet då klient/patient kommer i kontakt, inte bara med sin socialarbetare men även med djuren (Tedeschi, Fitchett & Molitor 2008). I Self-Determination diskuteras motivationen som något som funnits med oss sedan barnsben och påverkar vår nyfikenhet. Att träffa ett djur kan för många trigga en sådan nyfikenhet, att man vill fram och klappa och gosa. Många människor har sedan tidigare även positiva upplevelser av djur och därför blir det belöning nog att man får vara nära ett djur då man vet att man mår bra av det. Kanske delvis på grund av att kroppen känner av Oxytocinet och dess effekt vilket gör det till en dubbel motivation nästan. De ansvaret som även fås över exempelvis hästarna och den maktkänslan som följde med i att kunna ta hand om och kontrollera ett så stort djur gör att klient/patient tror mer på sig själv och blir starkare som individer.

De får mer självkänsla. De vågar mer. Och också kanske att de har med det här med glädje, det är en stor del, att det finns en glädje i att man klarar av saker. Och att kroppen, ja men de känner ju själva när de kan mer. /.../ och att det blir en bättre relation, en tillit. – Person 2

Om klienten ska borsta och sen börjar hästen att röra sig, klienten har väldigt mycket ångest och så rör den sig och nästan trampar på klienten. Eftersom vi har att göra med ett djur så måste vi med bestämdhet säga till hästen STOPP inte längre än så för då klämmer du in mig i väggen och du trampar mig på tårna. Och då i ett ögonblick när man ser att klienten backar så kan man säga "men säg stopp till hästen" och klienten blir lite såhär (mindre, tillbakadragen), nu överdriver jag för att det ska liksom bli tydligare, stopp (viskning) det blir litet och knappt hörbart och det kan ju bero på problem tidigare i livet att man inte har fått våga, att man inte har vågat säga stop till någon och det kan man jobba med i ögonblicket genom att säga "såg du att hästen inte reagerade? Den tränger ju in dig fortfarande. Kan du ta i från magen och visa med hela din kropp?" Ibland kan det hålla på i 5 - 15 minuter att bara med att jobba med att

säga stopp till hästen, men vad de ger på insidan på den personen. Tänk att äntligen få ta ifrån tårna och säga ''stopp du går på mig, du står på mig! Att återta makten till sig själv. Att jag har rätt att säga nej och när jag tar i och blir tydlig, då ser jag det på hästen för då flyttar den på sig. ''Såg du vad som hände nu, hästen flyttade på sig.'' – Person 1

Även detta kan kopplas till Self-Determination teorin där man pratar om *känslan av kompetens*. Att känna att man klarar av att hantera ett djur som ofta är så mycket större än en själv kan ge en känsla av att man lyckas och att man kan. Detta kan även appliceras på möten med mindre djur så som hundar, om man till exempel kan få en hund att sätta sig. För att inte tala om det enkla faktum att man kanske en dag vågar gå fram och klappa ett djur. För en människa som länge varit rädd kan detta vara en väldigt stor prestation som gör att man blir väldigt stolt över sig själv. Forskningen talar även om hur missbehandlade unga, med hjälp av djuren, kan återta kontrollen över sig själv och återfå en känsla av acceptans. Att känna sig accepterad av en annan varelse ger även de ett ökat självförtroende.

Det låter så banalt, men det är så fundamentalt välgörande när klienten själv kan se att hästen faktiskt gör de (som man vill). Om man aldrig har upplevt det tidigare i livet så är de så välgörande i grunden för den här personen. – Person 1

Bli medveten om hur man använder sin kropp. Att sätta gränser, det är det väldigt många som har lite svårt med. Hur man står upp för sig själv, har jag en del barn som har nu. – Person 2

Silfverberg (2009) nämner hur kontakt med djur anses tillfredsställa ett grundläggande behov hos oss människor som är hälsofrämjande. Hon beskriver hur de som naturliga terapeuter på olika sätt hjälper till och kan bidra till stöd i människors psykiska, fysiska och sociala välmående. Genom att återta en kontroll över en själv, att få känna att man klarar av nya grejer och ser en utveckling både i sitt mående och i sig själv som individ ökar välmående hos en människa. Även Silfverberg (2009) pratar om hur djurassisterad terapi används i arbete med klienter med ätstörningar. Både patienterna själva och den behandlande personalen upplevde en positiv utveckling i måendet genom både förbättrad kroppskänedom och självkänsla och minskad ångest.

En kvinna sa '' att leva med ätstörning är som att bära runt på en stor tyngd alltid, som att släpa runt på en jättsten. Men när jag kommer till (behandlingen) och får ligga på avslappning och sen bli buren i skogen och vaggad. Då kan jag släppa den stenen helt och då är det lättare hela den eftermiddagen – Person 3

Att få komma ut till djuren och naturen och få släppa den här tyngden, stenen, under ett tag kan även detta liknas med att få återta makten över sig själv. Att få bestämma själv över sin kropp. Det i Self-Determination beskrevs som *självbestämmande* och anledningen till att jag känner att de två kan bindas är att

när en människa återtar makten och bestämmer över sig själv så växer man och man lär sig hur man kan bli starkare. Detta genererar en motivation att jobba hårdare, en motivation inifrån då man vet att det frambringar mer positivitet nästa gång.

*Att barnen längtar till sin behandling istället för att de hatar de.
– Person 3*

Person 1 berättar om möten där hästen blivit en metafor för något som hänt tidigare och som tynger klient/patient. Hon berättar om en flicka som plötsligt blev rädd för hästen och trodde att hästen skulle sparka henne trots att hästen inte visade något tecken på detta.

Jag fångade upp henne direkt och så ''vad är det som får dig att tro att han ska sparka dig? Han är alldeles lugn, titta här'' hon var alldeles skärrad. Och då tänkte jag aah här är nånting annat så jag kramade om henne och sa vad är det? Och då berättade hon, gråtandes hulkande att hon hade innan vårt samtal haft samtal med sin mamma. Relationen till mamman var oerhört dålig. Mamman ville hela tiden förminska och slå ner på den här dottern. Och då hade de naturligtvis blivit osams. Så det den här flickan förväntade sig var att bli, kanske inte slagen fysiskt, det vet jag inte, men slagen psykiskt. Hon var så rädd. Skakade grät och hulkade. Och när hon hade berättat det här. Jag höll om henne hela tiden, så kunde jag förstå varför hon i det här ögonblicket blev så rädd att hästen skulle sparka henne. Asså hon hade ju de här mamma samtalet där hon aldrig kunde vinna nån gång och där hon hela tiden slog ner henne, om man kan uttrycka det så, verbalt. Och då förväntade hon sig att bli slagen eller sparkad på. Och så kunde vi ju stå där och prata om det här och tillslut lugnade hon ner sig. Man behöver vara där och ta tillfället i akt för hästen är så tydlig. Jag kunde ju se på hästen att det var ingen fara, han tänkte inte sparka. Och då kunde vi jobba med de här. Känslan av vanmakt, att aldrig bli tagen på allvar, att alltid känna att man fick skit för allting. Och då känslorna och upplevelserna kring de. – Person 1

Att direkt kunna se flickan reaktion på något annat än hästen gav Person 1 möjlighet att se att det fanns något annat underliggande som var på väg fram. Genom att ha hästen där och därmed uppmärksamma detta snabbt så kunde Person 1 arbeta med problemet direkt.

Det som var grejen här var att hon kunde se att hästen inte var hotfull mot henne, hon kunde se de, även om hon var så upprörd. Men det handlade inte om (hästen), det handlade om resterna av samtalet med mamman. – Person 1

I arbete med barn

Arbete med barn kan i många fall vara utmanande. Något som tas upp både i forskningen och av mina intervjupersoner. Ofta glöms barnens röst bort i exempelvis socialtjänstens utredningar just för att det kan vara svårt att bygga en

relation och skapa en tillit mellan socialarbetare och barn under en kortare tid. Att nå fram till ett barn kan ibland vara svårt, än mer om det är ett barn som tidigare haft problem med relationer till vuxna, exempelvis föräldrar som inte varit deltagande.

Men som socialtjänsten hade kunnat ha... Barnsamtal är ju något som är jättesvårt, som många utredningar, där finns det knappt några barnsamtal och faktumet är att barnet hörs inte så mycket, de kan inte få fram sin röst. För det är jättekonstig situation vem vill anförtro sig till nån som är helt okänd? Så där hade man kunnat plocka in och ge dom (barn och föräldrar) en gemensam aktivitet och ha samtalet nån annan stans. – Person

2

I tidigare avsnitt började jag diskutera relationstriangeln och hur de olika relationerna används i mötena för att skapa en så bra miljö som möjligt. Att hålla samtal med barn beskriver en av mina intervjupersoner som något som kan vara otroligt svårt. Att nå fram och bygga på ett förtroende och att få ett barn att lita på en, speciellt barn som saknar en trygg bas och en känsla av att vuxna är att lita på kan vara utmanande.

Dessutom någon som är anställd som kan säga upp sig. Den överföringen är väldigt svår, att våga lita på en behandlare. – Person 3

Men i djurens miljö är det mer fritt, barnet kan koncentrera sig på annat och andra metaforer eller samtalsämnen kan skapas för att öppna upp till en kontakt.

Där kan man ju ha samtalen (på hästryggen) eller när vi borstar och tar hand om hästen. Det blir lite annorlunda än 'nu har vi en timme i detta rummet' och så ska man lyfta på locket, det funkade inte riktigt för barn men med djuren kan man ha dem som metaforer också. – Person 3

För ett barn med dåliga anknytningsmönster på grund av trauma, bristande föräldrelation eller förlust av anknytningsperson kan djuret vara direkt avgörande för att så småningom kunna se över och ändra sitt anknytningsmönster. Djuret blir som tidigare nämnt den första att skapa relation till barnet. Den trygghet som bekräftelse som ett djur ger, och på så kort tid, kan för ett barn vara de lilla som behövs för att våga öppna sig och släppa in någon. Djuret blir en villkorlös relation som inte kräver mer än vad barnet kan ge samtidigt som djuret ändå ger kärlek eller affektion tillbaka. Sable (2013) talar om hur en positiv anknytning till ett djur även kan öppna dörrar till att nya positiva anknytningar sedan kan göras med människor, exempelvis behandlaren. En stärkt relation på Klient/patient – djur-sidan av triangeln skapar då även byggstenar till den sida av triangeln som sedan utgör relationen mellan klient/patient och professionell. Person 3 diskuterar även detta fenomen och hur hon tar hjälp av djuren för att skapa en sådan känsla av trygghet för barnet.

Jag börjar alltid med att berätta hur noga det är med hästarna och hur väl vi måste ta hand om dem och se till så att dom är trygga och mår bra. Och det är så jag blir någon att lita på. För om dom vuxna som barnen borde lita på har svikit dem hur ska

*vi andra tro att dom kan lita på nån som ska behandla dem.
Men om jag då visar hur noga vi är (med att hästen mår bra).
Då är jag kanske nån man kan lita på. Om jag visar hur tydligt
jag är med hur man hanterar hästarna. Att man aldrig får göra
något som inte är bra för hästen. Den ska vara trygg. Och det
är så alla barn också ska bli behandlade. Det är så du kommer
in och kommer vidare. – Person 3*

Som människor har vi alla utvecklat ett anknytningsmönster, olika beroende på vår uppväxt och de anknytningspersoner vi har haft runt omkring oss. Att ändra ett sådant anknytningsmönster kan vara svårt (Sable 2013) men är genomförbart. Genom att med hjälp av djuren snabbare lyckas nå fram till klient/patient och starta en behandling och bygga ett förtroende kan nya anknytningsmönster sakta skapas och goda relationer kan sätta grund för hur klient/patient senare knyter an till viktiga personer i deras liv.

Djuren i en skolmiljö

Skolan är en bra arena för i skolan går alla barn. – Person 3

Åter igen är både mina intervjupersoner och den forskning jag läst överens om något. Att ha djuren som en del i skolan ses övergripande som något positiv. Dels som nämnt i ovan citat, för man kommer åt alla, inte bara de som vet vad djurassisterad terapi är, eller de som har råd att pröva metoden. Förutom detta så anser Person 2 även att skolan är en bra miljö på grund av att det är en stor pedagogisk arena.

*Men absolut, det hade funkade jättebra det är en stor pedagogisk
arena för att motivationen är så hög. Just det här med
upplevelser, för då kommer man ihåg på ett annat sätt – Person
2*

Fördelarna med att använda djuren i skolan är många, enligt den informationen jag kommit över under min studie. Djuren har, som så många gånger tidigare nämnt, en möjlighet att ge oss människor ett lugn. I en miljö som skolan där många barn är samlade tillsammans kan detta lugn få en stor betydelse både på individnivå och på klassnivå.

Att ta in ett djur i klassrummet har visat sig fördelaktigt, inte bara här i Sverige utan även i arbete på andra sidan jorden i Australien. Jag talade tidigare om hunden Chloe som fick följa med till en skola som upplevde problem i vissa av klasserna, framförallt med vissa elever som hade svårigheter på grund av svåra förhållanden hemma. Chloe fördes in i klassrummet och arbetet och fick lära känna eleverna vilket ledde till att de under en längre tid kunde hålla sig koncentrerade. Man kunde även se hur barnen, när det blev för jobbigt att koncentrera sig eller om de tyckte någon övning var för jobbig eller triggande, valde att gå bort och söka stöd hos sin fyrbenta vän istället för att agera utåt. Barnen som tidigare agerat utåt genom att skrika och springa runt kunde nu sitta lugna och imiterade sin nya vän. På samma sätt beskriver Person 3 hur hunden Alice på liknande sätt hjälpte till i en fjärdeklass här på hemmaplan.

*Hon kom in där med en hund och fick möta alla på skolan, alla
fjärdeklassarna. Så säger hon 'ja Alice här, hon tycker om när*

det är lugnt och fint. Hon tycker inte om när det är stimmigt och stökigt'' där va ju inte en ända klass som var stimmigt och stökig, de tog hänsyn. Asså man sprider ju en annan atmosfär i rummet. Och så får man sen klappa. – Person 3

Detta kan ju direkt härledas till de lugn som så många gånger nämns i diskussioner om arbetet med djuren. Även hos barnen sprider djuren ett lugn men kanske även en nyfikenhet och intresse. Vem är de där? Jag vill också klappa hunden och vad måste jag göra för att få det? Exempelvis vara snäll mot djuret. I takt med att relationen byggs upp mellan barnet och djuret tränas även empati. En empati som inte bara applicerar på sin nya kompanjon hunden utan sen även har visat sig hålla i upp till ett år och inte bara gentemot djur utan även en empati mot andra människor. Detta har visat på minskat våld i en del skolor (Chandler 2001 och Evans & Gray 2011)

Förutom att underlätta med koncentrationen och agera som ett stöd för de barn som ibland annars kan ha det svårt i skolan så kan ett djur bidra med så mycket mer.

Asså barn som misslyckas i skolan och i så stora grupper, det går inte att bygga upp dom där. Man måste ta sig ut på sånt (ifrån skolans miljö) där man kan bygga upp dem. Och naturen och djuren är ju på många sätt outstanding. – Person 3

Djuren kan fungera som en distraktion i olika inlärningsmoment. Exempelvis berättar en av mina informanter om hur hon varit med om barn som lärt sig läsa under sin tid i djurassisterad terapi. En nyckel till att förstå läsningen och se glädjen i att lära sig framkom i arbetet tillsammans med djuret. Person 3 förklarar hur det med hjälp av djuren blir lätt att lägga nivån precis där barnet behöver för att utvecklas. På samma sätt diskuterar Skolverket (2015) vikten av att inläring sker på en sådan nivå att barnen känner sig delaktiga och förstår. Det blir roligare att lära sig vilket gör att motivationen höjs. Om barnet är rädd i början kan man börja med att våga klappa och ge beröm för det och sedan fortsätta bekräfta i takt med utvecklingen.

Men kan alltid lägga nivån rätt. Han fick hela tiden känna att han lyckas få växa för att en kille som han har så många misslyckanden med sig från varenda dag ihop med kompisar och med arbetsuppgifter i skolan det är liksom för svår miljö. – Person 3

Att få komma bort från denna miljö och pröva något annat och att få känna att han kunde lyckas och bli bra på något så kravlöst i sin egen takt kan bli det stöd som knuffar ett barn till att känna att de lyckas även i andra sammanhang, även om det kan vara svårt ibland. Genom att lägga nivån på ett rimligt plan och ge beröm när barnet klarar det så kommer barnet ha vunnit mer självförtroende till nästa gång och förhoppningsvis har även ett intresse byggts upp när det inte längre känns omöjligt.

Just för de här barnen att först bli lyfta och känna att jag klarar, jag duger, det är väldigt viktigt. Jag duger jag är bra

*nog. Att få använda hela sin kropp, för de kan inte sitta still men hästen gungar dem och håller dem igång och då blir det ett annat fokus. För de flesta har ju inte egentligen inlärningssvårigheter utan det är koncentrationssvårigheter. –
Person 3*

Koncentrationssvårigheter som vi redan tagit upp tidigare ses här som ännu ett hinder i ett barns utveckling och välmående. Ett hinder som anses kunna undvikas eller i alla fall minskas med hjälp av kontakten med djuren. I den relationen som också skapas mellan behandlare och barn, på grund av den gemensamma nämnaren djuret, finns en tillit och ett förtroende. Den här vuxna människan blir en person att knyta an till och en trygghet. Denna trygghet, som tidigare nämnt, byggts delvis på att behandlaren visar en respekt och omvårdnad för djuret vilket gör att barnet kan få en känsla av att behandlaren kan vara att lita på även när det gäller en relation med denne. När behandlaren förmedlar en trygghet mot barnet, en trygg hamn, en anknytningsperson så kommer dennes bemötande gentemot andra även påverka barnet.

Det blir lättare med skolämnen. Är jag här med mina lärare, och det har vi ju sett med de andra skolorna också, så delar jag positiva upplevelser. I skolan och klassrummet där jag har många misslyckanden och där jag kanske inte kan koncentrera eller fokusera. Men har jag då en lärare som har varit med mig här ute som säger ”men kommer du ihåg när vi red där och jag snubblade och ramlade” eller ”blommorna blommade”. Asså att man har minnen tillsammans som man kan återkoppla till i klassrummet. – Person 3

För barnet så blir läraren som deltar i terapin mer än bara en lärare i skolan som ser de misstag och misslyckanden som sker där. Istället ser läraren framstegen och hur barnet växer sig större och starkare i sig själv och en relation byggs kring detta istället för kring de annars så vanliga problemen som hamnar i centrum. Detta gör att en ny sorts relation kan skapas lärare och barn emellan som även kan underlätta för barnet sen i en skolmiljö.

Efter en termin här så kom han springande här och så in och så öppnade han och kastade sig runt halsen på hästen och kramade den. Terminen efter fick jag en kram här ute och sen in till hästen. Nästa termin så kunde lärarna krama honom här ute. Och sen så va de terminen efter och då kom en av lärarna en dag, tårarna rann. Då hade hon kunnat trösta honom och krama honom på skolan. Och det var ju ett enormt steg, han som var så avstängd. – Person 3

Djuren som större del i det sociala arbetet

På frågan om mina intervjupersoner anser att djuren kan bli en större del i det sociala arbetet hoppas de alla på ett ja.

Att ha samtalet någon annan stans tror jag hade hjälpt jättemycket att få igång det här, ja, jag tror man får fram mer. Också även plocka in kanske då föräldrar och barn om man

jobbar med det, in i en sån arena. Jag hade kunnat jobba med deras relation här för de hade fått bättre relation eftersom dem gör något tillsammans kan man bygga de, det är så med föräldrar och barn – person 2

De ser stora potential och positiva resultat i de arbetet de gör med hjälp av djuren och hoppas alla på att det kan bli mer välrotat och accepterat i samhället. Trots de många positiva effekter som både forskning och mina intervjupersoner berättar om så har området ändå stött på svårigheter för att etablera sig i vårt samhälle. Djurassisterad terapi ses idag inte som en självklar möjlighet till behandling även om det har visat sig användbart inom flertalet olika områden och målgrupper. Jag frågade mina intervjupersoner om vad de trodde anledningen för detta var.

Jag tror att mycket handlar om okunskap och då tänker jag över huvud taget. Jag har arbetat väldigt mycket med socialtjänst genom att jag också har arbetat på behandlingshem tidigare men det handlar om okunskap om de psykologiska processer som ett förändringsarbete innehåller. Nu förtiden tror jag att ni (socionomer) är mer välrustade än vad de va tidigare för då hade man ingen som helst kläm på eller aning om det här med att det måste vara en process som leder fram till en förändring hos den här klinten. Och det är inte säkert att det tar den tid som handläggaren tänker att det ska ta, ibland tar det mycket längre tid. – Person 1

Jag vet inte, det hade behövt bli en politisk ändring där, att man ser annorlunda på det där, för det finns möjligheter men det är lite långsamt, vi är lite långsamma, det ska gå runt i tusen led. /.../ Den här myndighets, det är väldigt trögt hos oss. /.../ Jag tror det behövs en politisk, det måste komma mer upp på den politiska agendan. Mer intresse kring, för nu har det kommit mer forskning och det har kommit en massa saker /.../ Det måste börja kunna löna sig lite för det är svårt, för det är många som håller på men de är få som kan livnära sig på de för det krävs ändå utbildningar och saker (till djuren) och då måste man vara ur tjänst. Så lönsamheten är ganska låg just nu för dom som driver. Så där behöver vi få in kommuner och regioner, landsting in så att man kan, att de köper in (tjänsterna). - Person 2

Allt är så himla segt fast det är väldigt tydligt att folk mår bra och kommer vidare. – person 3

Generellt uppfattar jag från mina intervjupersoner att djurassisterad terapi behöver bli mer accepterat som en fungerande metod i högre instanser för att det ska kunna implementeras mer i det sociala arbetet. Att det saknar evidens är en sak som tidigare använts som argument men som idag inte längre håller till samma utsträckning då mer forskning är genomförd i ämnet. Person 1 beskriver en ovilja till förändringar och testa på nya saker som och diskuterar även där vikten av att inhämta kunskap och ha förståelse för saker som är nya och att våga testa. I min jakt på tidigare forskning fann jag att man även på andra platser i världen vill öka kunskapen i ämnet bland annat genom att implementera djurassisterad terapi i

socionomutbildningarna. Detta för att arbetet ska kunna ske på rätt sätt, både gentemot klient/patient och mot djuren, men även för att lägga en kunskapsgrund som gör att fler människor får kunskap i ämnet. Detta gäller inte endast socionomer utan även andra människobehandlande yrken så som läkare, lärare osv som ibland blir delaktiga eller remitterande vidare till någon som arbetar med metoden.

Samtliga intervjupersoner pratar om att förändringsarbetet tar tid. Att behandla en människa måste få ta tid få göras i de tempo som personen orkar.

Det är de som är bekymmer, att det tar tid och att politiken står stilla. – Person 3

Det finns en förhoppning om att den ökade kunskapen i ämnet kommer sätta fart på utvecklingen och att de små hinder som finns kan överkommas i hopp om att bestämmande makter kan se positiviteten och implementera ett arbetssätt som faktiskt kan hjälpa en människa i sitt välmående snabbare.

Det blir resursslöseri att vi inte sätter in det som blir bäst och försöker att ha paletter att välja mellan. Nån ska kanske dreja, asså göra annat men inte bara gå sjukskriven eller bara gå på försörjningsstöd, det blir inte bra. Vi behöver hjälpa folk över trösklarna. – Person 3

Vår struktur håller dem ofta kvar, där är många som hade kunnat vara i arbetet för länge sen om vi hade haft en annan struktur eller en annan uppbyggnad av insatserna. – Person 3

Förutom oviljan att våga testa nya saker så talar Person 2 även om en allergiskräck som finns i Sverige. Hon menar att vi är väldigt rädda för allergier och att vi faktiskt är mer allergiska i Sverige än på många andra ställen. Detta blir ännu ett hinder i etableringen av djurassisterad terapi. Trots detta behöver förståelse ges för att det finns djur som är bättre lämpade för de som har allergier och därför behöver det inte vara ett hinder i användningen av djurassisterad terapi (Lerner 2014).

Det hoppas jag att det (djurassisterad terapi inom socialt arbete) blir större, att den här allergiskräcken ska börja lägga sig lite. För det är ett bra sätt för det är många gånger jag ser potential som vi inte har tagit. Det ska jag försöka implementera. - Person 2

Idag krävs det stort ansvar på både de yrkesverksamma och på de personer, eller deras familjemedlemmar, som önskar djurassisterad terapi. De får kämpa mycket för att söka bidrag till olika projekt eller för att försöka få hjälp att betala för terapin som tyvärr i många fall behöver kosta en del för att verksamheten ska gå runt.

Vi är ju inte långt här. I Finland hade vi, inom försäkringskassan kunde man få recept på ridterapi. Vet inte om det fortfarande är så men det har varit så där i alla fall. Dom kan knappt söka tilläggsbelopp, mina ryttare. Föräldrarna för det är ju dyrt att rida ridterapi. Också söker dem för skillnaden

då men det avslår dem här. Stockholm har börjat, där har dom haft mycket kamp där är det större. Det är fler där så där har dem nog ändrat sin praxis lite, här är det inte så dom får inget.

– Person 2

Jag vet inte hur mycket folk, för människor orkar inte strida, det är väl det som är. Dom här föräldrarna är ganska slut redan.

Så vi behöver ju en politisk ändring där. Att det inte ska va så, för det begränsar nu är det bara dem som har gott om ställt som får möjligheten. De andra kan inte. – Person 2

Även Person 3 håller med om att det krävs mycket kamp för att få igenom djurassisterad terapi. Både hon och person 1 har sett en vilja från både skolor och socialtjänst om att ta del av metoden men det finns inte resurser eller möjlighet från deras sida i heller på grund av just begränsningar. Person 3 menar att det behöver finnas ett intresse från de med makten.

Det finns en gräns för vad vi kan göra härifrån. – Person 3

Mer etablerat utomlands?

Mycket av den forskning jag har hittat har varit på engelska och även i jakten på intervjupersoner upplevde jag att det fanns mer utomlands. Även mina intervjupersoner tar mycket exempel utomlands ifrån. De diskuterar hur det finns en mer öppenhet för metoden och hur forskningen och implementering dels har kommit längre men också är mer etablerat i samtalet. Person 3 berättar om stora konferenser i Europa om djurassisterad terapi inom trauma, så centrerat på just ett användningsområde. Person 2 menar att de utomlands ofta har större centra där man gör allt gemensamt, utbildningar och behandling och sjukgymnastik. Att ha allt samlat på ett ställe, menar Person 2, underlättar både kostnadsmässigt men även resurmässigt. Man kan hjälpas åt att ta hand om djuren och i arbetet. Man kan också köpa in mer redskap då det finns en större budget att dela på. Detta underlättar i utvecklingen och framväxten av djurassisterad terapi då allt inte läggs på en individ som får allt ansvar både kring terapin och omvårdnad av hästarna. Person 1 menar att vi har fastnat i den motsträvighet till nya idéer och att vi i Sverige är bra på att fasta i rutiner och det vi är vana vid istället för att våga pröva något nytt som någon annan kan ha idéer om.

Jag har slagits mot landsting och då säger dom såhär jätte förstår du (Person 1) jättebra men vi har inga pengar. Då hade man lika bra kunnat sagt såhär 'nä det där tror vi inte på, det där är bara nått trams' det där är känslan jag fått när jag pratat med dem och har försökt få dem att förstå att det finns studier och att det finns forskning och så vidare man, man vill inte lyssna på det för att det är något som är nytt och när det är nytt så ska vi inte ta in det utan det lägger vi åt sidan nån stans. Men det kommer ju mer och mer tycker jag, till min stora glädje faktiskt. Och då har vi också med hundarna här som jag tycker ligger lite före de finns ju mer vårdhundar och då kan ju till och med de mest motstridiga doktor eller psykiatriker, läkare se att det gör effekt för hans patienter. Men det här är så tydligt, det är klassiskt Sverige. Man vågar inte gå utanför boxen. Jag blir

inte glad när jag tänker tillbaka på hur det är hur svårt det kan vara att föra in nånting som är nytt. – Person 1

Vi är för fyrkantiga, Norge är långt före på många sätt och det samhället är ju rätt så likt vårt på många sätt. Sen tyskarna var ju rätt tidiga men dom hade ju mycket att rehabilitera efter krigen – Person 3

Slutdiskussion

Inledningsvis presenterade jag de syfte och de tre frågeställningar som jag hade som mål att besvara under studiens gång. Dessa var följande:

- Vad finns det för fördelar med att använda djur i socialt arbete?
- Vad kan djuren bidra med i arbete med barn och unga?
- Hur ser relationen ut mellan de olika parterna: djur – professionell – klient/patient?

Med hjälp av tidigare forskning och intervjuer med verksamma inom ämnet anser jag att jag har lyckats besvara mina frågeställningar. I nedan kapitel kommer jag redovisa och diskutera de svaren jag fått under min studie och även diskutera hur väl min metod har fungerat för syftet.

Resultatdiskussion

Genom arbetets gång har det framgått för mig att de frågor jag hade i början om varför djurassisterad terapi inte är större inom det sociala arbetet, även är en fråga som de verksamma inom ämnet ställer sig. Jag har upplevt att forskningen finns och ökar med tiden så det finns definitivt ett intresse för metoden och att införa den mer och i fler människobehandlande yrken. De yrkesverksamma som jag har fått möjlighet att intervjua verkar alla överens om att det är en trög väg som kräver mycket arbete för att få djurassisterad terapi mer etablerat i vårt samhälle. Jag har förstått att det är svårt att kunna försörja sig helt på arbetet då det inte finns tillräckligt med politiskt stöd för metoden än. Detta troligtvis på grund av bristande kunskap, intresse och evidens. Något som dock ökar då allt mer forskning och studier bedrivs i ämnet.

Vad som slog mig i mina sökningar var att det fanns en hel del forskning, kurser och annan slags tillgänglig information angående djurassisterad terapi på svenska under början av 2000-talet. Många av de svenska källorna som fanns var skrivna mellan 2001 och 2010. Samma trend såg jag i kurser i ämnet som tidigare funnits på många platser i landet, inkluderat dåvarande Malmö högskola. Dessa kurser finns till största del inte längre tillgängligt trots att det finns beskrivet hur de var väldigt populära, inte sällan med mindre än 6-8 sökande per tillgänglig plats. Detta får mig att fundera på varför kurserna avslutats trots sådant övervägande intresse. I takt med att fler människor får kunskap och vetskap om ämnet ökar även en önskan om att få testa den här sortens metod i hopp om att må bättre. Idag är djurunderstödd terapi inte så etablerat att vem som helst kan få tillgång till behandlingen utan det kräver ofta mycket arbete från socialsekreterare,

socialarbetare, lärare, annan behandlare eller familjemedlem, för att inte tala om en själv, för att remitteras djurassisterad terapi. Ofta finns inte resursen hos andra myndigheter att bevilja sådana insatser vilket gör att det kan bli en fråga om vem som orkar kämpa för det eller till och med – har möjlighet att betala för det. Något som mina intervjupersoner upplevde vara en stor bedrövelse då de önskar att alla skulle ha möjlighet till behandlingen om den kunde hjälpa i en tillfrisknandeprocess. Kunskap i ämnet hos de som styr och ställer i de människobehandlande yrkena verkar vara avgörande för framväxten av djurassisterad terapi. En ökad förståelse för metoden kan även skapa ett ökat intresse för användningen av den. Även om kunskapen hos politiker är A och O för att kunna sätta planen till verk behövs även kunskap hos de som arbetar närmast klienten. Detta för att ge en förståelse för vad djurassisterad terapi kan bidra med och vem de kan passa. Sådan kunskap kan enkelt ges genom utbildningen. Om mer kunskap förmedlas genom utbildningen ökar det även sannolikheten för att socionomer vågar använda metoden men även rekommendera metoden till klienter som hade gynnats av det. Genom för lite kunskap kan sådana remisser glömmas bort och klienten kan komma att missa en hjälp som varit perfekt för just denne. Jag tillsammans med mina intervjupersoner hoppas att en ökad förståelse kommer spridas kring de fördelar som djurassisterad terapi för med sig och att fler människor därmed också får möjlighet att få ta del av metoden i deras väg till ett bättre mående.

Fördelarna med djurassisterad terapi inom socialt arbete är många. Ovan har forskning påvisat hur kontakten med djuren, rent biologiskt, får oss att må bättre på grund av Oxytocinfrisättningen som triggas. Oxytocinet i sin tur sprider en känsla av trygghet, lugnt och glädje tillsammans med en mängd andra effekter som får människan att må bättre. Förutom vad djurens deltagande gör med oss rent biologiskt så hjälper det även att skapa en kontakt och bygga en relation klient/patient och socialarbetare emellan. Då djuren, i många fall, fungerar lugnande och ger oss människor en trygghet kan dess deltagande göra att ett möte eller en session känns mindre skrämmande. Det kan ge socialarbetaren en möjlighet att se hur klient/patient agerar med djuret, men även förmedla en känsla av säkerhet och tillit från professionell till klient. Djuret skapar en band mellan de olika parterna som kan underlätta då en relation kan byggas kring djuret. Den omsorg som behandlaren visar om djuret kan visa klienten att detta är någon att lita på. Djuret kan användas som metafor, som ice-breaker, som motivatör, distraktion och som vän. Djuret kan även fungera som ett redskap för en person att få kontroll över sin kropp och att återigen ta över makten för den och känna självbestämmande och kompetens. Att känna att man får kontroll över sig själ och kan ta hand om en annan varelse och se sin egen utveckling i arbetet med djuret kan ge en otrolig styrka som bara det stimulerar en tillfrisknad.

Inte minst kan djuren underlätta och hjälpa till i arbetet med barn och unga. Att hålla samtal med barn beskriver en av mina intervjupersoner som något som kan vara otroligt svårt. Att nå fram och bygga på ett förtroende och att få ett barn att lita på en, speciellt barn som saknar en trygg bas och en känsla av att vuxna är att lita på kan vara utmanande. För ett barn med dåliga anknytningsmönster på grund av trauma, bristande föräldrarelation eller förlust av anknytningsperson kan djuret vara direkt avgörande för att så småningom kunna se över och ändra sitt anknytningsmönster. Det är inte ovanligt att vi ser barn söka sig till djur, oavsett deras välmående. Ett djur skapar som sagt en trygghet men kan även vara en vän att prata med och någon som inte dömer. Först och främst blir djuret en bra

ingång och ett samtalsämne medans en kontakt byggs upp. Sen kan en tillit byggas kring att man arbetar gemensamt med och för djuret och dess välmående. Den professionella kan i dessa fall också agera mer av en observatör och låta bandet mellan djur och barn utvecklas vilket kan göra att barnet öppnar upp mer för djuret och sen även får en ökad tillit och relation till behandlaren som så småningom inkluderas i samtalen eller aktiviteten. Förutom bara i samtal så kan djuren vara väl till pass i exempelvis ett klassrum. Forskningen har visat att barnen har lättare att hålla sig lugna och fokusera under en längre stund när ett djur finns tillgängligt. Fokus kan läggas på annat än att sitta still och bara av att gunga på en häst eller klappa en hund kan koncentration lättare hållas under en längre tid.

Anledningarna till att djuren blir en så god kollega i terapeutiska miljöer är många och många av dem har diskuterats i denna uppsatts. Vad som framförallt har slagit mig är hur relationsskapande djuret kan bli. Om jag åter igen ska hänvisa till relationstriangeln så skulle jag vilja beskriva det som att djuret blir en bro mellan behandlare och klient/patient. Jag valde att placera djuret i toppen av triangeln då jag anser djuret vara den centrala delen i relationsskapandet inom djurassisterad terapi. Djuret har sedan innan en relation med behandlaren och skapar ofta fort en relation till klient/patient. Dessa parter relation till djuret underlättar sedan till att basen på triangeln läggs i form av en relation klient/patient och behandlare emellan. Klient/patient och behandlare ska tillsammans arbeta för ett ökat välmående hos klient/patient. För att kunna göra det behövs en relation. Relationer byggs på tillit, något som kan kännas svårt för en person som tidigare blivit sviken eller upplevt en förlust, trauma eller liknande som kan ha orsakat en försämrad psykisk hälsa. Att börja lita på någon igen, inte minst en person som man inte känner och som har detta som arbete kan kännas stressande, obehagligt, svårt och ibland omöjligt. Vad djuren gör är att komma in, just som en brygga emellan, som en relationsskapare. Djuret blir den första att lita på, första anknytningen, och där det första bandet byggs. Djuret blir också en gemensam faktor och något att prata om innan man orkar gå in på svårare saker. Djuret blir ett sätt att få slappna av och bara vara och känna ett lugn innan man sen tar tag i arbetet för att må bättre. Genom att som klient/patient ha både djuret och behandlaren att förhålla sig till kan en tillit för behandlaren uppstå både för att man ser att behandlaren bemöter djuret med respekt och hängivenhet och därav får en bild av att denne kan behandla mig på samma sätt. Men på samma gång ser man även hur djuret litar på behandlaren, och kan min nya vän djuret göra de så kan kanske jag också de.

I arbetet finns ju också kollegrelationen, häst och behandlare i mellan. Även där finns en tillit. Djuret i sin roll behöver lita på behandlaren och att denne kommer se till vad som är bäst för djuret och att hon uppfattar när djuret inte längre orkar eller inte mår bra i en situation. Men djuret blir även en hjälpande hand för behandlaren, både som kollega, men även här som vän och stöd i de situationer som kanske ibland kan bli lite jobbiga även för behandlaren. Man kan tänka att djuret har ett väldigt stort ansvar i sitt terapeutiska arbete. Som ice-breaker, vän, "ro givare", kollega, anknytningsobjekt och djur är det mycket i relationstriangeln som kommer från djuret men det är även en triangel av en anledning. På grund av att alla tre relationer till varandra är viktigt för att arbetet ska fungera. Triangeln blev ett bra verktyg för mig att använda då den gav en grafisk bild av de relationer som är ständigt återkommande inom ämnet. Genom

att kunna applicera verkligheten på något konkret underlättade triangeln för att få förståelse för vad de olika relationerna gör för varandra.

Metoddiskussion

Över lag anser jag att min metod fungerade bra. Jag lyckades hitta bra forskning att använda mig av som hade berört likdanande ämnen vilken gav en bred bild av den info som fanns kring metoden. Detta ledde till att jag fick en bra grund att stå på inför mina intervjuer. På detta sätt kunde jag utforma mina intervjuer så att jag fick möjlighet att fylla de luckor som jag inte fann svar på genom forskningen. Utöver detta lät intervjuerna mig även få en bild om hur djurassisterad terapi fungerar i praktiken. Att läsa om en teori eller studie kan ibland kännas diffust men att se platsen där terapin sker och höra historier om personer som har gagnats av terapin ger en klarare bild av vilka enorma effekter djurens deltagande kan ha till en persons tillfrisknad.

Då jag valde att basera mitt arbete på intervjuer har en stor del av tiden gått till att försöka komma i kontakt med verksamma inom området. Jag har valt att inte begränsa mig enbart till professionella med socionomutbildning utan fokuserat på att hitta verksamma som arbetar människobehandlande med hjälp av djur. Detta för att det jag inte anser att det sociala arbetet är begränsat till just socionomer men även för att den här sortens arbete kanske inte alltid kommer att direkt användas av socionomer men ändå kommer vara en del i socionomens arbete då vi kan hänvisa, remittera och föreslå djurassisterad terapi för de människor vi kommer i kontakt med som vi anser kan bli behjälpta av metoden. För att kunna göra detta krävs det åter igen en kunskap om metoden. I människobehandlande yrken kan en sällan göra allt men alla kan göra något och det är därför av vikt att ett bra samarbete och en god kommunikation finns emellan professionella, oavsett utbildning eller titel, för att tillsammans kunna arbeta för våra klienter/patienters välmående.

Jag har kontaktat organisationer runt om i Skåne och Sverige i hopp om att få tala med verksamma inom området. Tyvärr lyckades jag inte få svar från så många personer som jag hade hoppats på för att ge mig en så tydlig bild som möjligt under den begränsade tid jag har för detta arbete. På grund av bristande svar har jag endast fått ihop tre intervjuer. För ett ännu bättre resultat hade jag önskat komma i kontakt med fler verksamma inom djurassisterad terapi. Att ha mer tid och resurser i min studie hade kunnat öka bredden och möjligheterna. Med mer tid hade jag även kunnat hitta fler intervjupersoner. Genom att prata med fler verksamma inom området hade jag kunnat få en bredare bild kring effekterna av arbetet, inom de olika områden och målgrupper den kan användas till. Jag anser dock att de intervjuer jag hade gav en fördjupad bild av djurassisterad terapi och gav mig tillräckligt med kunskap för att ändå kunna binda den på ett bra sätt till tidigare forskning och teorier. Jag är fullt medveten om att en generalisering kring djurassisterad terapi inte kan göras baserat på den information jag insamlat då jag endast fått kontakt med en så pass liten del av alla verksamma inom området. Det jag dock kan uttala mig om är att den information som jag fått av mina intervjupersoner liknar varandra. Trots deras olika bakgrunder och utbildningar är deras tankar om arbetet med djuren som kollegor lika varandra. De har haft liknande förhoppningar om att göra djurassisterad terapi till en större del inom det sociala arbetet i Sverige och framförallt kan alla se en tydlig positiv utveckling för de klienter/patienter som de stöter på i sitt arbete. Trots den lilla portion av

verksamma som jag intervjuat vågar jag ändå, baserat på det, säga att jag har fått en något snär övergripande bild av vad för effekter djurens deltagande kan ha i praktiken. Detta både baserat på mitt intervjumaterial och att det sedan kan kopplas till den tidigare forskning och litteratur jag samlat in och bindas till de teorier som jag valt att knyta mitt arbete till.

För att få bäst uppfattning av de fördelar som finns med att använda djurassisterad terapi i socialt arbete tänker jag att en längre studie där möjlighet finns till att följa med och granska arbetet "på plats" hade varit bra. Bredare kunskap och fördjupning i ämnet hade kunnat inhämtas om möjlighet till kontakt och intervjuer hade gjorts med klient/patient. Detta för att direkt kunna se och höra deras uppfattning om behandlingen och vad djuren bidrar med för dem. Ett sådant arbete kräver dock en djupare etisk övervägning.

Referenslista

- Ahrne, G, & Svensson, P, (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*, Malmö : Liber.
- Berner, B (1981) Appendix II *Metoder och analys*. I Berner, B (1989) *Kunskapens vägar: Teknik och lärande i skola och arbetsliv*. Lund
- Bryman, A (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö : Liber
- Chandler, C (2001) *Animal-Assisted Therapy in Counseling and School Settings*. ERIC Clearinghouse on Counseling and Student Services Greensboro NC.
- Deci, E, L (1972) *Intrinsic motivation, extrinsic reinforcement, and inequity*. journal of Personality and Social Psychology Vol. 22, No. 1.
- Denscombe, M (2000) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund, Studentlitteratur.
- Denscombe, M (2010). *Ground rules for social research: guidelines for good practice*. 2. ed. Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press
- Evans, N, Gray, C (2011). *The Practice and Ethics of Animal-Assisted Therapy with Children and Young People: Is It Enough that We Don't Eat Our Co-Workers?*. The British Journal of Social Work.
- Fonagy, P. (2007). *Anknytningsteori och psykoanalys*. Stockholm: Liber
- Håkanson, M. Palmgren Karlsson, C. Sallander, M & Henriksson, G (2008). *Husdjur och folkhälsa*, SLU; Agroväst.
- Jones, M (2018) *Innovative Therapeutic Intervention for Children: Animal-assisted therapy in South Australia*, Childhood Education.
- Kruger, K. A. Trachtenberg, S. W, Serpell. J. A (2004). *Interventions in Adolescent Mental Health Center for the Interaction of Animals and Society* University of Pennsylvania School of Veterinary Medicine
- Lerner, H (2014) Risker för djur och risker för människor i Gunilla Silfverberg & Henrik Lerner (2014) *Hästen, Hunden Och Den Mänskliga Hälsan: Vård, Behandling Och Terapi*, Stockholm: Ersta Sköndal högskola : Fritze
- May, T (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ryan, R, M & Deci E, L. (2000) *Self- Determination theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well- Being*. American Psychologist Vol. 55, No. 1.
- Sable, P (2013) *The pet connection: an attachment perspective*. Clinical social work journal, vol. 41, no. 1
- Silfverberg, G (2009) *Hästens och hundens roll i rehabilitering och förebyggande hälsoarbete*. Ersta Sköndal högskola Stockholm.

Tedeschi, P. Fitchett, J. Molidor, C. E. (2008) *The Incorporation of Animal-Assisted Interventions in Social Work Education*. Journal of Family Social Work,

Uvnäs-Moberg, K. Petersson, M (2004) *Oxytocin – biokemisk länk för mänskliga relationer* Läkartidningen. Nr 35, Volym 101

Skolverket - "Hur Man Ökar Elevers Motivation För Matematik." (2015)
EBSCOhost,

[http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsswe&AN=edsswe.oai.
DiVA.org.liu.143788&lang=sv&site=eds-live.](http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsswe&AN=edsswe.oai.DiVA.org.liu.143788&lang=sv&site=eds-live)

<http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialtarbete/huthastunderstoddterapi-ridter> (21/4 2018)

<http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialtarbete/vardhund> (21/4 2018)

<https://www.missouriwestern.edu/griffonweekly/april-23-30-2014/> (19/4-2018)

Bilaga 1

Intervjumall

Vill du beskriva din verksamhet och hur ni arbetar terapeutiskt med hjälp av djuren?

Hur använder ni djuren i arbetet? (I vilken utsträckning)
Vilka målgrupper arbetar ni med?

Hur upplever du att djuren hjälper till i det terapeutiska arbetet?
- Vad gör djuren för relationen till klienten

Ser du att klienterna känner någon positiv effekt av att djuren är del i deras tillfrisknandeprocess?

- Hur?
- Exempel?

Fördelarna med att använda djur i ditt arbete?
- Finns det någon nackdel?

Varför tror du att djurterapi inte har slagit igenom lika mycket här som utomlands?

Ser du någon potential till att djurassisterad terapi kommer bli mer etablerat inom socialt arbete?

- Vad tror du behövs för att möjliggöra detta?

Ser du några fler områden man skulle kunna använda DAT i?

Arbetar ni utifrån någon specifik teori?

Vad har du för utbildning?

Bilaga 2

Examensarbete om djurassisterad terapi och hur det kan användas i socialt arbete.

Under våren 2018 kommer jag att skriva mitt examensarbete om djurassisterad terapi, hur det används i arbete med människor, gärna ungdomar, som lider av psykisk ohälsa och/eller andra sociala problem.

Jag vänder mig därför till er som organisation som arbetar med ämnet och undrar om ni kan tänka er att ställa upp på en intervju och dela med er av er erfarenhet och kunskap och eventuella tankar om hur djurassisterad terapi kan bli en större del av det sociala arbetet i Sverige? Jag önskar information om hur ni arbetar i er verksamhet med de olika målgrupperna och den generella effekt som ni anser att djuren har i det behandlande arbete med människor.

Intervjun beräknas ta ca en timme och deltagandet är frivilligt och kan avbrytas när som helst. Om det är okej skulle jag vilja spela in intervjun. Allt material kommer att hanteras och förvaras så att ingen annan än jag (och min handledare) får tillgång till det. Möjlighet till anonymitet finns. Uppsatsen kommer att publiceras på Malmö universitets MUEP.

Om du är intresserad av att ställ upp i studien, eller har någon vidare fråga, så kontakta mig gärna på nedanstående mail eller telefon.

Med vänliga hälsningar,
Emelie Hansson Ferreira, student på socionomprogrammet, termin 6,
Malmö universitet.

E*****n@*****.com

0*****

Handledare: Mats Högström